

RAZVOJ I ODRŽIVOST TURIZMA U OPĆINI BAŠKA

Purgar, Marko

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Karlovac University of Applied Sciences / Veleučilište u Karlovcu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:128:556217>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-23**

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
Karlovac University of Applied Sciences

Repository / Repozitorij:

[Repository of Karlovac University of Applied Sciences - Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
POSLOVNI ODJEL
STRUČNI STUDIJ UGOSTITELJSTVA

Marko Purgar

**RAZVOJ I ODRŽIVOST TURIZMA U OPĆINI
BAŠKA**

ZAVRŠNI RAD

Karlovac, prosinac 2024.

Marko Purgar

RAZVOJ I ODRŽIVOST TURIZMA U OPĆINI BAŠKA

ZAVRŠNI RAD

Veleučilište u Karlovcu

Poslovni odjel

Stručni studij Ugostiteljstva

Kolegij: Osnove specifičnih oblika turizma

Mentor: dr. sc. Mateja Petračić, prof. struč. stud.

Matični broj studenta: 0621621002

Karlovac, prosinac 2024.

SAŽETAK

Općina Baška smještena je na jugoistočnom dijelu otoka Krka i jedno je od najvažnijih turističkih središta na Kvarneru. Turizam, koji se počeo razvijati sredinom 20. stoljeća, danas čini temelj gospodarstva ovog područja, uz vinogradarstvo i maslinarstvo. Glavni turistički resursi Baške su prirodne ljepote, poput Vele plaže te bogata kulturna baština, uključujući Bašćansku ploču, važan spomenik hrvatske pismenosti. U razdoblju od 2019. do 2023. godine najveći broj dolazaka i noćenja ostvarili su turisti iz Njemačke, Slovenije, Austrije i Italije, s naglaskom na smještaj u privatnim objektima i kampovima. Iako Baška bilježi visoku sezonalnost, postoji značajan potencijal za razvoj specifičnih oblika turizma, kao što su kulturni, aktivni i ekoturizam. Održivi razvoj i očuvanje prirodnih i kulturnih resursa ključni su za daljnji turistički rast i održivost lokalne zajednice. Unatoč izazovima, kao što su demografsko starenje i ovisnost o sezonskim prihodima, Baška nastoji diversificirati svoju ponudu i privući posjetitelje tijekom cijele godine.

Ključne riječi: kulturni i prirodni resursi, održivi turizam, općina Baška, sezonalnost

SUMMARY

The Municipality of Baška is located on the southeastern part of Krk Island and is one of the most important tourist centers in the Kvarner region. Tourism, which began to develop in the mid-20th century, is now the backbone of the local economy, alongside viticulture and olive growing. Baška's main tourist assets include natural attractions, such as the famous Vela Beach, and a rich cultural heritage, exemplified by the „Baščanska ploča“, an important monument of Croatian literacy. Between 2019 and 2023, the majority of tourist arrivals and overnight stays were from Germany, Slovenia, Austria, and Italy, with a focus on private accommodations and campsites. Although Baška experiences high seasonality, there is significant potential for the development of specific types of tourism, such as cultural, active, and eco-tourism. Sustainable development and the preservation of natural and cultural resources are essential for the continued growth and sustainability of the local community. Despite challenges such as demographic aging and reliance on seasonal income, Baška aims to diversify its offerings and attract visitors year-round.

Keywords: cultural and natural resources, Municipality of Baška, seasonality, sustainable tourism

Sadržaj

1. UVOD	1
1.1. Predmet i cilj rada.....	1
1.2. Izvori podataka, metode prikupljanja i obrade podataka	1
1.3. Sadržaj i struktura rada	1
2. ANALIZA STRATEŠKIH DOKUMENATA OPĆINE BAŠKA	2
2.1 Projekt izgradnje sunčane elektrane „Barbičin“	3
3. ANALIZA RESURSA ZA RAZVOJ TURIZMA OPĆINE BAŠKA	5
3.1 Opće značajke općine Baška	5
3.1.1 Prirodni turistički resursi	5
3.1.2 Antropogeni turistički resursi	12
3.1.3 Lokalna kultura i običaji	19
3.2 Gospodarske značajke općine Baška	21
3.2.1 Stanovništvo.....	22
3.2.2. Prometna infrastruktura.....	24
4. ANALIZA STANJA	27
4.1. Analiza smještajnih kapaciteta općine Baška	27
4.2. Analiza turističkog prometa općine Baška	29
4.3. Analiza emitivnih tržišta općine Baška	32
4.4. Analiza dionika	35
4.4.1 Analiza gospodarskog sektora	35
4.4.2 Analiza javnog sektora	37
4.4.3 Analiza civilnog sektora.....	39
5. SWOT ANALIZA.....	41
6. ANALIZA OKRUŽENJA	46
7. MOGUĆNOST ODRŽIVOG TURIZMA – „PUT BAŠĆANSKE POVIJESTI“	49
8. ZAKLJUČAK.....	53
LITERATURA	56
POPIS ILUSTRACIJA.....	57

1. UVOD

1.1. Predmet i cilj rada

Predmet ovog završnog rada je analizirati turističku destinaciju općinu Baška na otoku Krku. Cilj rada je prikazati kako ekonomski, kulturni, društveni i geografski čimbenici utječu na razvoj turizma, te ispitati postoji li osnova za razvijanje specifičnih oblika turizma u Baški, s naglaskom na održivost turizma i očuvanje prirodnih resursa.

1.2. Izvori podataka, metode prikupljanja i obrade podataka

U ovom radu korišteni su sekundarni izvori podataka iz stručnih knjiga, znanstvenih članaka, statističkih podataka Turističke zajednice Baška, te izvještaja i strateških dokumenata općine Baška. Podaci su analizirani pomoću deskriptivnih i komparativnih metoda, dok su za prikaz podataka korištene statističke metode uz pomoć tablica i grafikona. Pri pisanju rada korištene su metode analize i sinteze te statistička metoda.

1.3. Sadržaj i struktura rada

Rad je strukturiran u devet međusobno povezanih dijelova. U uvodu su definirani predmet i cilj rada, te metode prikupljanja i obrade podataka. U drugom poglavlju prikazana je analiza strateških dokumenata općine Baška, uključujući Provedbeni program 2021.-2025. i ključne projekte. Treće poglavlje donosi analizu turističkih resursa općine Baška, uključujući prirodne i kulturne resurse. U završnim poglavljima obrađeni su smještajni kapaciteti, SWOT analiza turizma, te inovativni turistički proizvodi koji mogu doprinijeti daljnjem razvoju turizma.

2. ANALIZA STRATEŠKIH DOKUMENATA OPĆINE BAŠKA

Provedbeni program općine Baška za mandatno razdoblje 2021.-2025. predstavlja ključni strateški dokument kojim se definira smjer razvoja općine tijekom četiri godine. Provedbeni program temelji se na zakonskim odredbama Republike Hrvatske, posebice na Zakonu o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem. Ova zakonska osnova osigurava da se razvojni planovi općine Baška usklađuju s nacionalnim i europskim strategijama. Program je usklađen s Nacionalnom razvojnom strategijom Republike Hrvatske do 2030. (NRS 2030) i regionalnim planovima poput Plana razvoja Primorsko-goranske županije za razdoblje 2021.-2027.¹

Program se oslanja na četiri ključna razvojna smjera NRS 2030: održivo gospodarstvo i društvo, otpornost na krize, zelena i digitalna tranzicija te ravnomjeren regionalni razvoj. Ovi smjerovi usklađeni su i s prioritetima Europske unije, posebno u kontekstu kohezijske politike za razdoblje 2021.-2027. Takva povezanost s EU politikama omogućava općini Baška da koristi fondove EU za financiranje svojih razvojnih projekata.

Gospodarski razvoj općine Baška u velikoj mjeri oslanja se na turizam, koji je ključna gospodarska grana ovog područja. Turizam čini značajan udio u lokalnom BDP-u, a Provedbeni program prepoznaje potrebu za diversifikacijom ekonomskih aktivnosti kako bi se smanjila ovisnost o sezonskim prihodima. Poseban naglasak stavljen je na razvoj poduzetničke infrastrukture, poput poduzetničke zone u Baški, te na poticanje malog i srednjeg poduzetništva i obrtništva.

Poljoprivreda, iako manje razvijena, također ima potencijal, osobito u segmentima vinogradarstva i maslinarstva. Ipak, zbog usitnjenosti zemljišta i neorganizirane proizvodnje, potrebno je razviti strategije za unapređenje ovog sektora. Program prepoznaje potrebu za revitalizacijom poljoprivrednih aktivnosti kroz poticaje i korištenje europskih fondova.

¹ provedbeni program općine baška za mandatno razdoblje od 2021. do 2025. godine baška, dostupno na: <https://www.baska.hr/razvoj-opcine/planski-dokumenti-i-izvjestaji>, (12.10.2024.)

Jedan od ključnih prioriteta Provedbenog programa je demografska revitalizacija. Općina Baška suočava se s problemom starenja stanovništva i negativnim prirodnim prirastom. Program predviđa niz mjera za poticanje nataliteta i poboljšanje kvalitete života obitelji, uključujući potpore za novorođenčad, sufinanciranje vrtića te stipendije za učenike i studente. Posebna pozornost posvećena je obrazovanju, zdravstvu i socijalnim uslugama. U tom kontekstu, planirana je izgradnja doma za starije i nemoćne osobe, što će značajno doprinijeti kvaliteti života starijeg stanovništva.

Provedbeni program detaljno razrađuje infrastrukturne planove, posebno u segmentu prometne povezanosti i gospodarenja otpadom. Planirana je gradnja obilaznice Draga Baščanska - Jurandvor, što će poboljšati prometnu povezanost unutar općine. Luka Baška, koja ima regionalni značaj, planira dodatna ulaganja u infrastrukturu za bolje funkcioniranje nautičkog turizma.

U segmentu zaštite okoliša, Baška je dio projekta "Eko otok Krk", kojim se uspješno upravlja otpadom i provodi sustavno odvajanje otpada. Ovaj projekt pokazuje visoku razinu ekološke osviještenosti i uključivanja lokalne zajednice u održivo gospodarenje otpadom.

2.1 Projekt izgradnje sunčane elektrane „Barbičin“

Izgradnja elektrane, posebno u kontekstu obnovljivih izvora energije, predstavlja važan strateški projekt ne samo za lokalnu zajednicu već i za nacionalni razvojni plan. Projekt izgradnje sunčane elektrane "Barbičin" u općini Baška na otoku Krku, naveden u Provedbenom programu za razdoblje 2021.-2025., prepoznat je kao projekt od nacionalnog interesa. Ova elektrana dio je šireg cilja postizanja energetske neovisnosti i klimatske neutralnosti Hrvatske, što je u skladu s nacionalnim i europskim strateškim dokumentima, poput Nacionalne razvojne strategije do 2030. i Zelene i digitalne tranzicije Europske unije. Krk, kao "eko otok", predstavlja idealnu lokaciju za takav projekt, s obzirom na visoku razinu sunčanih sati i već postojeće inicijative za zaštitu okoliša i održivo gospodarenje resursima.²

² Novilist, <https://www.novilist.hr/regija/vjeran-pirsic-suncana-elektrana-barbicin-fenomenalni-bodulski-zeleni-patent/> (12.10.2024.)

Elektrana "Barbičin" je planirana u suradnji s tvrtkom Otok Krk energija d.o.o., a njezina realizacija značajno će doprinijeti smanjenju emisija CO₂ te povećanju proizvodnje energije iz obnovljivih izvora. Ovaj projekt se uklapa u širi kontekst energetske tranzicije Hrvatske, koja se sve više okreće ka korištenju solarne energije, zbog čega projekt uživa podršku i na nacionalnoj razini.

Doprinos ovog projekta može se promatrati kroz nekoliko aspekata:

- Energetska neovisnost: Povećanje kapaciteta za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora smanjuje ovisnost Hrvatske o uvozu fosilnih goriva.
- Ekološka održivost: Izgradnja sunčane elektrane značajno smanjuje ekološki otisak zajednice, a time i doprinosi postizanju ciljeva klimatske neutralnosti.
- Ekonomski benefiti: Lokalno stanovništvo i gospodarstvo mogu imati koristi od smanjenja troškova energije i novih mogućnosti zapošljavanja.
- Primjer dobre prakse: Ovaj projekt može poslužiti kao model drugim jedinicama lokalne samouprave u Hrvatskoj, ali i u regiji, kako bi se poticala zelena tranzicija.

Konačno, elektrana "Barbičin" nije samo lokalni projekt, već dio šire vizije nacionalne energetske strategije koja podrazumijeva transformaciju Hrvatske u zemlju s čistim i održivim energetske sustavom.

Kroz ovaj program općina Baška jasno pokazuje svoju posvećenost održivom razvoju i odgovornom upravljanju resursima, koristeći dostupne fondove i prilike za unaprjeđenje lokalne zajednice.

3. ANALIZA RESURSA ZA RAZVOJ TURIZMA OPĆINE BAŠKA

3.1 Opće značajke općine Baška

Opće značajke općine obuhvaćaju osnovne informacije vezane uz njen zemljopisni položaj, prirodne resurse, demografiju i kulturnu baštinu. To uključuje geografsku lokaciju, klimu, prirodne resurse poput rijeka, planina, šuma ili mora, kao i kulturne spomenike, povijesne značajke i specifičnosti lokalne zajednice. Općinske značajke često naglašavaju specifične prirodne ljepote ili kulturne znamenitosti koje doprinose identitetu općine.

3.1.1 Prirodni turistički resursi

Prirodni turistički resursi odnose se na prirodne ljepote i specifične prirodne fenomene koji privlače turiste zbog svoje estetske, ekološke i rekreativne vrijednosti. Oni obuhvaćaju elemente okoliša koji su nastali prirodnim procesima, bez ljudske intervencije, a posjetiteljima nude mogućnost za opuštanje, rekreaciju ili avanturističke aktivnosti u netaknutom prirodnom okruženju. Takvi resursi u Hrvatskoj uključuju Nacionalni park Plitvička jezera, poznat po svojim smaragdnom jezerima i slapovima koji stvaraju spektakularni prizor prirode; Nacionalni park Krka, s nizom rijeka, slapova i prirodnih bazena; i planinu Velebit, dio UNESCO-ove Svjetske mreže biosfere, koja svojim raznolikim biljnim i životinjskim svijetom te brojnim planinarskim stazama privlači ljubitelje prirode i avanturiste. Također, jadranske plaže, kao što su one u okolici Dubrovnika ili na otocima poput Hvara i Brača, privlače brojne posjetitelje svojim kristalno čistim morem i slikovitim krajolicima, dok Kopački rit, kao jedno od najvećih močvarnih područja u Europi, nudi bogatstvo flore i faune te je posebno atraktivan za ljubitelje promatranja ptica i eko-turizma.

3.1.1.1. Plaže

Plaže u Baškoj predstavljaju jedan od njezinih najvažnijih i najprepoznatljivijih turističkih resursa, a svojim prirodnim ljepotama privlače brojne posjetitelje iz Hrvatske i inozemstva. Baška je poznata po širokom spektru plaža, koje se protežu duž slikovite obale, od glavne i najpoznatije Vele plaže do manjih, skrivenih uvala koje nude mir i intimu. Ova raznolikost omogućava da svaki posjetitelj pronađe idealno mjesto za odmor, bilo da traži užurbanu atmosferu glavne plaže ili osamljenost u skrovitim kutcima.³

Slika 1 – „Vela plaža“ u Baški na Krku

Izvor: Internet - <https://www.info-krk.com/baska#> (1.10.2024.godine)

Vela plaža – Srce Baške

Vela plaža je bez sumnje središnji simbol turizma u Baškoj. Ova prekrasna šljunčana plaža duga gotovo dva kilometra, smještena u samom centru mjesta, jedna je od najpoznatijih plaža na cijelom Jadranu. Njena širina i prostranost omogućavaju da

³ Baška na Krku: Osim najpoznatije Vele plaže otkrivamo još 6 idiličnih plaža za koje mnogi ne znaju (turistickeprice.hr) (12.10.2024.)

primi veliki broj posjetitelja, no unatoč popularnosti, zadržava ugodnu i opuštajuću atmosferu. Zbog svoje čistoće i visokog standarda usluga, Vela plaža već dugi niz godina nosi Plavu zastavu, međunarodno priznanje koje jamči kvalitetu mora, sigurnost te ekološku osviještenost. Jedan od ključnih aduta Vele plaže je njena prilagođenost različitim profilima turista. Obitelji s djecom cijene plićak koji se proteže daleko u more, omogućujući sigurno kupanje i igru za najmlađe. Odrasli, s druge strane, uživaju u bogatim sadržajima koji uključuju brojne restorane, kafiće i barove uz obalu, što stvara živahnu atmosferu tijekom dana i večeri. Plaža nudi i širok izbor rekreativnih aktivnosti – posjetitelji mogu iznajmiti pedaline, jet-ski, uživati u vožnji na „banani“, igrati odbojku na pijesku ili pak isprobati jedrenje na dasci. Vela plaža, iako u srcu turističke ponude Baške, nije samo mjesto za odmor i rekreaciju, već i povijesna ikona. U blizini plaže nalazi se crkva sv. Ivana, koja dominira brežuljkom iznad grada, a odakle se pruža impresivan pogled na cijelu plažu i zaljev.

Plaža Bunculuka – Naturistički raj

Samo nekoliko minuta hoda istočno od Vele plaže, smještena je plaža Bunculuka, koja se ističe kao jedno od najpoznatijih naturističkih odredišta u Hrvatskoj. Plaža je dio kampa Bunculuka, koji nudi smještaj u prirodnom okruženju, tik uz more. Bunculuka je okružena borovom šumom i visokim stijenama, što pruža osjećaj izoliranosti i intime. Ova plaža poznata je po svojoj prirodnoj ljepoti – bijeli obluci i čisto more oduševljavaju posjetitelje, dok je pogled na otvoreno more i susjedne otoke nesmetan i očaravajući. Naturistička plaža Bunculuka privlači posjetitelje koji cijene slobodu, mir i povezanost s prirodom. Kamp i plaža idealni su za one koji žele izbjeći gužve i uživati u netaknutom krajoliku. Kao dio naturističkog kompleksa, plaža je mjesto gdje se gaji kultura opuštenosti i poštovanja prema prirodi, a posjetitelji mogu uživati u mirnom okruženju bez ometanja.

Mali raj i druge skrivene plaže

Osim glavnih i najpoznatijih plaža, Baška je poznata i po brojnim manjim, skrivenim uvalama, koje nude jedinstvenu priliku za opuštanje daleko od gužve. Jedna od takvih plaža je Mali raj, koja se nalazi zapadno od centra Baške. Ova mala plaža skrivena je između stijena i pruža osjećaj potpune privatnosti. Dostupna je tek pješaćenjem ili brodom, što je čini popularnim odredištem za avanturiste i one koji žele pobjeći od užurbanosti glavne plaže. Vela luka i Mala luka također su među

najljepšim uvalama u okolici Baške, a do njih se može doći pješice planinarskim stazama ili brodicom. Ove plaže smještene su u prirodnom okruženju, daleko od urbanog područja, i omiljene su među ljubiteljima prirode i pustolovima. More na ovim plažama izrazito je čisto, a prozirna voda idealna je za ronjenje i istraživanje morskog svijeta. Ove manje plaže nemaju turističke sadržaje poput kafića ili restorana, što ih čini pravim rajem za one koji traže mir i tišinu.

Plaže za ljubitelje sportova i aktivnosti

Baška nije samo destinacija za one koji žele odmor i opuštanje, već i za one koji traže aktivan odmor. Plaže su savršeno prilagođene sportskim entuzijastima i nude širok raspon aktivnosti na vodi i uz obalu. Jedrenje na dasci, kajakarenje, vožnja biciklom uz obalu ili planinarenje prema brdima koja okružuju Bašku samo su neke od aktivnosti koje privlače turiste željne avanture. Surfing i kitesurfing popularni su među mlađom populacijom, jer vjetrovi u ovom dijelu Jadrana omogućuju idealne uvjete za ove sportove. Također, ronjenje i snorkeling nude priliku za istraživanje bogatog podvodnog svijeta u okolici Baške, gdje se mogu vidjeti brojne vrste riba, školjki i drugih morskih organizama.

Ekološki značaj plaža i održivost

Osim što su turistički resursi, plaže Baške imaju i veliki ekološki značaj. Općina Baška pridaje veliku važnost očuvanju okoliša i održivom turizmu. Kvaliteta mora redovito se nadzire, a plaže su opremljene infrastrukturom koja pomaže u očuvanju čistoće i zaštiti prirodnih resursa. Program Plave zastave, koji prati Vela plažu, promovira ekološki prihvatljive prakse, poput razdvajanja otpada, korištenja ekološki prihvatljivih sredstava za čišćenje te edukacije posjetitelja o važnosti očuvanja okoliša. Sve ove inicijative pridonose očuvanju prirodne ljepote plaža i podizanju svijesti među turistima o važnosti zaštite prirode. Na taj način Baška uspješno balansira između turističkog razvoja i očuvanja svojih prirodnih resursa.

Plaže u Baškoj predstavljaju jedan od najvrjednijih prirodnih resursa općine, s raznolikošću koja zadovoljava različite potrebe posjetitelja – od obiteljskih odmora na Veloj plaži do avantura u skrovitim uvalama. Svaka plaža, bilo da je riječ o popularnim ili manje poznatim lokacijama, pruža jedinstveno iskustvo povezano s

čistim morem, prirodnim ljepotama i raznolikim aktivnostima. Baška tako postaje nezaobilazna destinacija za sve ljubitelje mora, sunca i prirode.

3.1.1.2 Kuntrep – ornitološki rezervat

Kuntrep, ornitološki rezervat smješten na jugozapadnom dijelu otoka Krka, predstavlja iznimno vrijedan prirodni resurs u općini Baška i važan dio njezine turističke ponude. Ovaj zaštićeni prostor obuhvaća krševiti predio iznad Bašćanske doline, koji se prostire prema uvalama Vele i Male Luke, i jedan je od najznačajnijih rezervata za ptice u Hrvatskoj. Njegova jedinstvena geomorfologija, biološka raznolikost i netaknuta priroda čine ga atraktivnim ne samo za ljubitelje ptica, već i za sve posjetitelje koji traže mir, tišinu i ljepotu netaknutih krajolika.

Rezervat Kuntrep proglašen je zaštićenim područjem prvenstveno zbog važnosti njegove faune, posebice ptica grabljivica koje u njemu obitavaju. Zbog svog specifičnog položaja na rubu Jadranskog mora, gdje se susreću kopnene i morske ekosustave, Kuntrep pruža jedinstvene uvjete za gniježđenje i migraciju brojnih ptičjih vrsta. Ovaj rezervat zauzima iznimno važno mjesto u zaštiti prirode na otoku Krku, a sam naziv "Kuntrep" označava prostor koji lokalno stanovništvo oduvijek doživljava kao divlji i netaknut. Zbog svoje biološke i ekološke vrijednosti, područje Kuntrepa je pod strogom zaštitom, što znači da su zabranjene bilo kakve aktivnosti koje bi mogle ugroziti prirodni ekosustav. Ovdje je primarno cilj očuvati staništa za rijetke i ugrožene ptičje vrste, što Kuntrep čini ključnim područjem za promatranje ptica i biološka istraživanja.

Jedan od glavnih razloga zbog kojih je Kuntrep proglašen ornitološkim rezervatom je njegovo bogatstvo ptičjih vrsta, posebno grabljivica. Ovdje se gnijezde mnoge rijetke i ugrožene ptice koje su karakteristične za ovaj mediteranski krški pejzaž. Među njima se posebno ističe bjeloglavi sup (*Gyps fulvus*), jedna od najvećih ptica grabljivica u Europi, čija krila mogu doseći raspon i do tri metra. Kuntrep je jedno od posljednjih utočišta ove vrste na Jadranu, a bjeloglavi supovi su ključni za održavanje ekološke ravnoteže jer su prirodni čistači – hrane se lešinama, čime pomažu u održavanju zdravlja ekosustava. Osim bjeloglavog supa, u rezervatu se mogu vidjeti i druge vrste ptica grabljivica poput sokolova i orla zmijara (*Circaetus gallicus*). Ove ptice koriste

strme stijene Kuntrepa za gniježđenje i lov, a njihove spektakularne letove lako je uočiti tijekom dana kada love iznad otvorenih krških pašnjaka i stijena. Također, područje Kuntrepa važno je odmorište za brojne migratorne vrste ptica, koje ovdje nalaze sigurno utočište na svojim dugim migracijskim rutama između Europe i Afrike.

Kuntrep je geološki i geomorfološki iznimno zanimljivo područje. Krševiti pejzaž, s brojnim stijenama, uvalama i strmim liticama, daje mu dramatičan izgled i stvara poseban okoliš koji je idealan za razne vrste divljih životinja. Ovaj suhi, surovi teren tipičan je za mediteransko podneblje, s malo vegetacije, ali iznimno bogatom faunom. Krš i stijene ne samo da pružaju sklonište pticama, već su i stanište za mnoge druge vrste, uključujući endemične vrste gmazova, insekata i sitnih sisavaca. Vegetacija u Kuntrepu prilagođena je surovim uvjetima s malim količinama vode i visokim temperaturama tijekom ljeta. U ovom području prevladava makija, niski grmovi i trava, dok su šume rijetke. No, upravo ta oskudna vegetacija pruža idealne uvjete za promatranje ptica, jer omogućava dobar pregled terena, a ptice grabljivice često se mogu vidjeti kako kruže visoko iznad stijena u potrazi za plijenom. Ekološki značaj Kuntrepa nije samo u njegovoj važnosti za ptice grabljivice, već i za cjelokupni ekosustav. Ovo je područje od iznimne vrijednosti za očuvanje prirodne ravnoteže na otoku Krku, a njegova zaštita doprinosi očuvanju bioraznolikosti cijele regije. Kuntrep je stanište mnogih zaštićenih i rijetkih vrsta, ne samo ptica, već i drugih životinja, što ga čini ključnim za biološku raznolikost otoka.

Kuntrep, iako prvenstveno rezervat s ciljem zaštite ptica i prirodnih staništa, ima veliki turistički potencijal. Sve veći broj turista traži iskustva vezana uz prirodu, a ornitološki turizam postaje sve popularniji u svijetu. Rezervat Kuntrep nudi idealne uvjete za razvoj ove vrste turizma, jer posjetitelji mogu uživati u spektakularnom krajoliku i istovremeno promatrati neke od najrjeđih ptica Europe. Promatranje ptica (birdwatching) u Kuntrepu predstavlja jedinstveno iskustvo. Ovo područje pruža mogućnost za edukaciju i osvještavanje turista o važnosti zaštite prirode, posebno ptica grabljivica koje igraju ključnu ulogu u ekosustavu. Organizirani obilasci s vodičima mogu ponuditi posjetiteljima uvid u bogatstvo faune i flore ovog područja, kao i u povijesne i kulturne aspekte života na otoku Krku. Iako je pristup rezervatu ograničen radi očuvanja prirode, postoji mogućnost organizacije vođenih tura koje bi omogućile posjetiteljima da na siguran i ekološki prihvatljiv način uživaju u ljepotama Kuntrepa. Planinarske staze koje prolaze rubnim dijelovima rezervata pružaju

izvanredne poglede na krajolik i more, te omogućuju posjetiteljima da dožive divlju i netaknutu prirodu otoka.

Ornitološki rezervat Kuntrep predstavlja neprocjenjivo bogatstvo općine Baška i otoka Krka. Njegova jedinstvena flora i fauna, posebno bjeloglavi supovi, čine ga važnim mjestom za zaštitu prirode, ali i potencijalno iznimno atraktivnim turističkim odredištem. Kuntrep nije samo utočište za ptice, već i za sve one koji traže mir, tišinu i kontakt s divljom prirodom. S obzirom na sve veći interes za održivi turizam, Kuntrep ima mogućnost postati jednim od najvažnijih prirodnih turističkih resursa u regiji, dok će istovremeno zadržati svoj status zaštićenog područja koje se brine o očuvanju biološke raznolikosti.

3.1.1.3 Brdski vrhovi

Baška je okružena impresivnim krškim planinama koje pružaju spektakularan pogled na Jadransko more i susjedne otoke. Najviši vrh, Obzova, uzdiže se na visini od 569 metara i predstavlja pravi izazov za planinare. Uspon do Obzove započinje iz mjesta Baška, iako postoje i druge rute, poput one iz Drage Bašćanske. Sam uspon, iako nije tehnički zahtjevan, traži određenu fizičku spremu zbog visinske razlike i dužine puta. No, nagrada za sav trud dolazi u vidu panoramskog pogleda koji se pruža s vrha, gdje posjetitelji mogu uživati u pogledu na okolne otoke Cres, Rab, Prvić, kao i na planinski masiv Velebita na kopnu. Obzova je također zanimljiva zbog svoje posebne krške strukture, karakteristične za ovaj dio Jadrana. Uz Obzovu, ističe se i Veli vrh (541 m), koji je nešto niži, ali jednako impresivan. Ovaj vrh nudi prekrasan pogled na Kvarnerski zaljev i otoke Rab i Cres, kao i na kopneni Velebit. Staza prema Velom vrhu prolazi kroz tipični krški krajolik s niskom vegetacijom, kamenjarima i suhozidima, što daje poseban doživljaj prirodne ljepote otoka. Ovaj vrh, osim svojih vidika, pruža i priliku da se posjetitelji bliže upoznaju s bogatom poviješću i kulturnom baštinom Baške, jer staze često vode kroz drevne staze i povijesne lokalitete. Treći značajan vrh u ovom području je Diviška (471 m), koji, iako niži, nudi jednako zadivljujuće poglede i prilike za uživanje u netaknutoj prirodi. Uspon na Divišku vodi kroz tipičan krški pejzaž koji je karakterističan za ovaj dio otoka, s prirodnim kamenjarima, niskim grmljem i specifičnim biljnim vrstama. Na

vrhu Diviške, posjetitelji mogu doživjeti mir i tišinu, daleko od turističke vreve, te u miru uživati u pogledu na Jadran.

Pored vrhova, Baška se može pohvaliti i širokom mrežom šetnica i planinarskih staza koje su pogodne za sve uzraste i razine kondicije. Ove staze povezuju planinske vrhove i pružaju priliku za istraživanje prekrasnih pejzaža i kulturnih znamenitosti otoka. Ukupno je uređeno i označeno oko 150 kilometara planinarskih i biciklističkih staza koje održava lokalno planinarsko društvo. Jedna od najpoznatijih staza je Poučna staza Baška – Draga Bašćanska, koja posjetiteljima omogućuje da otkriju bogatu kulturnu i prirodnu baštinu ovog kraja. Ova staza, uz lagani uspon, vodi kroz prekrasne krške pejzaže te nudi brojne informacije o flori i fauni područja, ali i o povijesti Baške i njenim drevnim naseljima. Za one koji traže duže avanture, tu je Staza Baška – Veliki Hlam, koja vodi do drugog najvišeg vrha na otoku, Velikog Hlama (482 m). Ova staza prolazi kroz tipični mediteranski pejzaž, sa suhozidima, maslinama i niskim biljem, a s vrha pruža izvanredan pogled na cijeli Kvarnerski zaljev. Za ljubitelje povijesti, tu je i Staza Glagoljaša, koja povezuje Bašku s crkvom Svete Lucije u Jurandvoru, gdje je pronađena Bašćanska ploča, jedan od najvažnijih spomenika hrvatske pismenosti. Ova staza nije samo prirodna atrakcija već i povijesni put koji posjetiteljima omogućuje dublji uvid u povijest i kulturu ovog kraja.

Baška nije samo destinacija za ljubitelje mora, već i raj za planinare i avanturiste. Njeni vrhovi, poput Obzove, Velog vrha i Diviške, pružaju priliku za fizičke izazove, ali i mir i tišinu netaknute prirode, dok šetnice i staze nude mogućnosti za sve posjetitelje da istraže bogatu prirodnu i kulturnu baštinu ovog dijela otoka Krka. Ova kombinacija planinskih vrhova, staza i povijesnih lokaliteta čini Bašku pravim draguljem hrvatskog turizma, privlačeći posjetitelje iz cijelog svijeta.

3.1.2 Antropogeni turistički resursi

Antropogeni turistički resursi predstavljaju sve one kulturne, povijesne, vjerske i suvremene objekte i lokalitete koje su stvorili ljudi i koji privlače turiste svojom povijesnom ili kulturnom vrijednošću, estetskim značajem ili zabavnom funkcijom. Hrvatska obiluje takvim resursima koji pružaju uvid u njezino bogato kulturno i povijesno naslijeđe. Na primjer, stara gradska jezgra Dubrovnika, sa svojim masivnim

gradskim zidinama i očuvanom arhitekturom iz razdoblja renesanse i baroka, svjedoči o povijesnom značaju i kulturnoj baštini tog grada. Dioklecijanova palača u Splitu, jedna od najočuvanijih rimskih građevina u svijetu, danas funkcionira kao živi povijesni prostor unutar kojeg se svakodnevno odvija život, što posjetiteljima omogućava jedinstveno iskustvo. Također, brojni sakralni objekti, poput Katedrale sv. Jakova u Šibeniku, koja je pod zaštitom UNESCO-a, pružaju uvid u kulturne, umjetničke i religijske tradicije Hrvatske. Nadalje, muzeji kao što su Arheološki muzej u Zagrebu i Muzej vučedolske kulture u Vukovaru omogućuju turistima da se upoznaju s poviješću Hrvatske od prapovijesti pa do modernog doba, dok suvremeni resursi poput modernih galerija, kulturnih manifestacija i festivala, primjerice Dubrovačkih ljetnih igara, dodatno obogaćuju turističku ponudu i pridonose očuvanju i promociji kulturne baštine.

3.1.2.1. Bašćanska ploča

Bašćanska ploča jedan je od najvažnijih spomenika hrvatske pismenosti i kulture, a također ima veliko značenje u kontekstu europske kulturne baštine. Ova kamena ploča, nastala u 11. stoljeću, napisana je glagoljicom i predstavlja najstariji poznati cjeloviti tekst na hrvatskom jeziku. Njeno otkriće 1851. godine značajno je pridonijelo proučavanju povijesti hrvatskog jezika, pisma i identiteta.⁴

⁴ Bašćanska ploča (croatianhis <https://www.baska.hr/razvoj-opcine/planski-dokumenti-i-izvjestaji/tory.net>) (12.10.2024. godine)

Slika 2 – Baščanska ploča

Izvor: Info Krk, <https://www.info-krk.com/baska/kultura/473/bascanska-ploca-u-jurandvoru> (1.10.2024. godine)

Baščanska ploča je pronađena 1851. godine u crkvi Svete Lucije u Jurandvoru, malom selu u općini Baška, na otoku Krku. Iskopana je iz poda crkve, gdje je služila kao građevinski materijal, što je u to vrijeme bila uobičajena praksa. Ploču je otkrio svećenik Petar Dorčić, a njen značaj ubrzo su prepoznali povjesničari i lingvisti, uključujući Franje Račkog, istaknutog hrvatskog povjesničara, koji je bio među prvima koji su shvatili važnost ovog otkrića.

Baščanska ploča je dugačka 197 cm, široka 99 cm i debela oko 8 cm, s težinom od približno 800 kilograma. Napisana je na starohrvatskom jeziku, a koristi glagoljicu, najstarije slavensko pismo koje je stvorio svetac Ćiril u 9. stoljeću. Tekst na ploči bilježi darovanje zemlje benediktinskom samostanu svete Lucije od strane hrvatskog kralja Zvonimira. To je ujedno i jedan od rijetkih dokumenata koji spominje kralja Zvonimira. Ukratko, ploča opisuje kako je kralj Zvonimir darovao zemljište na otoku Krku crkvi Svete Lucije i samostanu benediktinskog reda, čime je zapravo omogućio širenje kršćanstva i benediktinskog reda na tom području. Ovo darivanje bilo je važno za razvoj poljoprivrede, ali i vjerske i kulturne zajednice. Prvi dio natpisa slavi ovaj čin, dok se u završnom dijelu teksta spominje i opat Držiha, tadašnji vođa

samostana. Ploča ne sadrži samo povijesne podatke već i svjedoči o tadašnjoj administrativnoj i vjerskoj strukturi.

Bašćanska ploča je od velikog značaja za povijest hrvatskog jezika i pisma, prvenstveno zbog nekoliko ključnih elemenata:

- Prvi spomen hrvatskog kraljevstva na hrvatskom jeziku – Na ploči se spominje kralj Zvonimir, jedan od posljednjih hrvatskih kraljeva, što je važno za razumijevanje povijesnog položaja Hrvatske u srednjem vijeku.
- Glagoljica – Ploča je jedan od najstarijih primjera upotrebe glagoljice na teritoriju Hrvatske, što pokazuje da su Hrvati u ranom srednjem vijeku koristili ovo pismo za svakodnevnu administraciju, vjerske i pravne svrhe. Glagoljica je kasnije zadržana na području Istre, Kvarnera i Dalmacije kao specifično pismo Hrvata.
- Staroslavenski jezik – Jezik koji se koristi na ploči je starohrvatski, s elementima staroslavenskog, što daje vrijedan uvid u razvoj jezika u to doba. Ploča također pokazuje kako se staroslavenski jezik prilagođavao lokalnim dijalektima.
- Povijesni dokument – Ploča nije samo kulturni artefakt, već i pravni dokument koji bilježi kraljevsko darivanje zemlje, čime pruža važne informacije o feudalnim odnosima i crkvenim posjedima u ranom srednjem vijeku.

Zbog svog značaja, Bašćanska ploča se danas smatra jednim od najvažnijih simbola hrvatskog kulturnog identiteta. Često je prikazana u udžbenicima povijesti i jezika, a uloga kralja Zvonimira na ploči osnažuje osjećaj povijesne povezanosti s hrvatskom srednjovjekovnom državom. Ploča također ima važno mjesto u suvremenoj hrvatskoj kulturi. Njena reprodukcija nalazi se u Hrvatskom saboru, a stilizirani prikazi glagoljičkih slova s ploče često se koriste u različitim vizualnim elementima, uključujući umjetničke instalacije, logotipe i grafički dizajn. Originalna Bašćanska ploča čuva se u Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti (HAZU) u Zagrebu, gdje se održava pod posebnim uvjetima kako bi se sačuvala od daljnje erozije i propadanja. Međutim, replika ploče može se vidjeti u crkvi Svete Lucije u Jurandvoru, gdje je ploča i pronađena. Crkva je danas uređena kao muzejski prostor, gdje se posjetiteljima nudi detaljan uvid u značaj Bašćanske ploče, povijest samostana i crkve te širi kontekst vremena u kojem je nastala. Osim toga, Poučna staza

Bašćanske ploče omogućuje posjetiteljima da istraže prirodni okoliš Baške i Jurandvora, dok usput saznaju više o povijesti glagoljice i njenom značaju za hrvatski narod.

Bašćanska ploča je monumentalno djelo hrvatske srednjovjekovne kulture i pismenosti te simbol nacionalnog identiteta. Njena povijesna i jezična vrijednost čini je nezaobilaznim artefaktom za razumijevanje ne samo hrvatskog jezika i pisma, već i političkih i kulturnih prilika u Hrvatskoj tijekom srednjeg vijeka. Ploča ostaje jedan od ključnih simbola hrvatske povijesti, a njeno otkriće i očuvanje osigurali su joj trajno mjesto u hrvatskom kulturnom naslijeđu.

3.1.2.2. Kulturni i sakralni spomenici općine Baška

Općina Baška bogata je kulturnim i sakralnim spomenicima koji svjedoče o njezinoj povijesti i kulturnom značaju. Ovi spomenici obuhvaćaju crkve, kapelice, povijesne građevine te arheološke nalaze, koji pružaju uvid u bogatu baštinu ovog područja.⁵

Kulturni spomenici Baške

Jedan od najprepoznatljivijih kulturnih spomenika je kulturno-povijesna jezgra naselja Baška. Ova stara gradska jezgra sastoji se od uskih, kamenih ulica i tradicionalnih kuća izgrađenih u primorskom stilu, koje odražavaju stoljetni način života stanovnika Baške. Središnji dio Baške predstavlja spoj povijesne arhitekture, s naglaskom na očuvanje autentičnog izgleda i kulturne vrijednosti, zbog čega su mnogi dijelovi pod zaštitom kao kulturno dobro. Također, značajno mjesto zauzima i arheološka zona Korintija, koja se prostire na području Bosara-Sokoli. Ovaj lokalitet je bogat arheološkim ostacima koji ukazuju na kontinuitet naseljavanja i razvoj naselja kroz stoljeća. Istraživanja na ovom području otkrila su tragove starorimske i ranokršćanske prošlosti, što daje dodatnu vrijednost kulturnoj baštini Baške. Jedinstvena etnozona Sveti Juraj također je važan dio kulturne baštine Baške. Ova ruralna povijesna cjelina predstavlja primjer tradicionalne gradnje i organizacije

⁵ PORTAL ZA KULTURNI TURIZAM - Baška (kulturn <https://www.baska.hr/razvoj-opcine/planski-dokumenti-i-izvjestaji/i-turizam.com>) (20.10.2024. godine)

naselja u ruralnom dijelu otoka Krka. Pored etnografskih vrijednosti, ovo područje očuvano je zbog svoje kulturno-povijesne i arhitektonske važnosti.

Sakralni spomenici Baške

Baška je također bogata sakralnim spomenicima koji svjedoče o dugoj povijesti kršćanstva u ovom dijelu Hrvatske. Među najvažnijim sakralnim objektima ističu se:

Crkva sv. Ivana Krstitelja: Smještena na brdu iznad Baške, crkva sv. Ivana Krstitelja jedna je od najpoznatijih sakralnih građevina u ovom području. Izgrađena u romaničkom stilu, ova crkva datira iz 11. stoljeća. Uz crkvu se nalazi i stari groblje, s kojega se pruža prekrasan pogled na Bašku i okolne krajolike. Crkva sv. Ivana Krstitelja ima veliko duhovno i kulturno značenje za lokalno stanovništvo, a zbog svog položaja i povijesnog značaja, privlači brojne posjetitelje.

Crkva sv. Lucije u Jurandvoru: Osim što je poznata po Bašćanskoj ploči, crkva sv. Lucije ima važnu ulogu u povijesti lokalne zajednice. Ova crkva bila je dio benediktinske opatije i predstavlja značajan primjer sakralne arhitekture iz ranog srednjeg vijeka. Unutrašnjost crkve krase niz povijesnih detalja, dok se u okolici mogu pronaći ostaci opatijskog kompleksa.

Crkva sv. Trojice: Ova crkva se nalazi u samom središtu Baške i datira iz 18. stoljeća. Izgrađena u baroknom stilu, crkva sv. Trojice predstavlja jednu od najimpozantnijih sakralnih građevina u Baškoj. Osim arhitektonske ljepote, crkva je poznata po svom zvoniku koji dominira vizurom mjesta. Ova crkva je centar mnogih vjerskih događanja i okupljanja lokalne zajednice.

Crkva sv. Marka: Smještena izvan naselja, ova mala crkva posebna je po svojoj skromnoj, ali izuzetno važnoj ulozi u povijesti kršćanstva na otoku Krku. Izgrađena u ranokršćanskom razdoblju, svjedoči o duhovnom životu i religijskoj tradiciji tog vremena.

Kapela sv. Nikole: Ova mala kapela, posvećena zaštitniku pomoraca sv. Nikoli, nalazi se na putu prema mjestu Jurandvor. Kapela je jednostavna, ali je omiljena među lokalnim stanovništvom i posjetiteljima koji slave blagdan sv. Nikole. Posebno je značajna za pomorce i njihove obitelji, jer se sv. Nikola smatra njihovim zaštitnikom.

Kulturni i sakralni spomenici općine Baška svjedoče o bogatoj povijesti, tradiciji i kulturnom identitetu ovog kraja. Povijesne crkve, arheološki lokaliteti i očuvana kulturno-povijesna jezgra predstavljaju neprocjenjivo blago koje doprinosi ne samo duhovnom životu zajednice, već i turističkoj ponudi. Kombinacija sakralnih objekata i kulturnih spomenika čini Bašku ne samo privlačnim turističkim odredištem, već i mjestom od velikog povijesnog značaja.

3.1.2.3. Mrgari

Mrgari su jedinstvene građevine u obliku suhozida, specifične za područje općine Baška na otoku Krku, a posebice visoravni Treskavca. Ove specifične kamene građevine predstavljaju tradicionalnu tehniku suhozidne gradnje koja je služila za skupljanje i razdvajanje ovaca iz zajedničkih stada. Mrgari su izniman primjer autohtone arhitekture i stoljetne tehnike suhozidne gradnje, koja ima velik kulturni i povijesni značaj za lokalno stanovništvo.⁶

Mrgari su obično građeni u obliku cvijeta s više međusobno povezanih pregrađenih dijelova, odnosno kamenih ograđenih prostora. U sredini se nalazi središnji dio, koji je obično kružnog oblika, iz kojeg se širi više manjih, suhozidom ograđenih prostorija, nalik laticama cvijeta. Ove prostorije su korištene za odvajanje ovaca po vlasnicima nakon što bi se zajednički sakupljale iz ispaše. Središnji dio služio je za okupljanje ovaca, dok su pojedinačne "lattice" omogućavale jednostavno razvrstavanje životinja po vlasnicima. Ovaj oblik omogućavao je efikasan način za organiziranje ovčarskog života u zajednicama gdje su stada često bila zajednička, ali su životinje pripadale različitim domaćinstvima. Mrgari su građeni tehnikom suhozida, bez korištenja vezivnog materijala, što zahtijeva veliko umijeće slaganja kamena. Suhozidna gradnja bila je prisutna diljem mediteranskog područja, ali mrgari su specifični zbog svoje složene strukture i velikih dimenzija. Kamenje koje se koristi za izgradnju dolazi iz samog okoliša, a tehnika podrazumijeva slaganje kamena na kamen tako da su stabilni i čvrsti, koristeći samo njihovu težinu i vještinu slaganja. Suhozidi, uključujući mrgare, odolijevaju vremenskim prilikama i stoljećima, zahvaljujući jednostavnosti

⁶ Mrgari (sinj <https://www.baska.hr/razvoj-opcine/planski-dokumenti-i-izvjestaji/ali.hr>) (12.10.2024. godine)

gradnje i prirodnim materijalima koji se skladno uklapaju u okoliš. Mrgari su stoljećima bili neizostavni dio pastirskog života na Krku. Ova tehnika gradnje odražava ne samo arhitektonsku vještinu lokalnog stanovništva, već i način organizacije društvenog i ekonomskog života na otoku. Ovčarstvo je bilo glavna gospodarska grana, a mrgari su bili ključno sredstvo za organizaciju stada.

Danas mrgari predstavljaju vrijedan kulturni spomenik te su dio nematerijalne baštine. Njihova specifičnost i očuvanost privlače pažnju ne samo stručnjaka za arhitekturu i etnografiju, već i turista. Zbog svog jedinstvenog karaktera smatraju se jednim od najprepoznatljivijih simbola ovog područja. Iako su izuzetno izdržljivi, potrebna je stalna briga i održavanje zbog vremenskih uvjeta i erozije koja može narušiti njihove strukture. Lokalna zajednica i udruge za očuvanje suhozidne gradnje organiziraju akcije restauracije i edukativne radionice kako bi se ova tehnika sačuvala za buduće generacije.

3.1.3 Lokalna kultura i običaji

Lokalna kultura općine Baška odražava bogatu povijest i tradiciju ovog područja. Kultura Baške povezana je s njenim povijesnim nasljeđem, običajima, tradicijom suhozidne gradnje, glagoljicom te očuvanjem starih zanata i festivala. Ovaj bogat kulturni identitet čini Bašku atraktivnim turističkim odredištem koje privlači posjetitelje ne samo zbog prirodnih ljepota, već i zbog autentičnog doživljaja lokalne baštine.

Jedan od ključnih elemenata lokalne kulture Baške jest očuvanje tradicionalnih običaja vezanih za poljoprivredu, ribarstvo i ovčarstvo, koje su povijesno bile glavne djelatnosti stanovništva. Običaji povezani s ciklusima poljoprivrednih radova, kao što su berbe maslina i grožđa, i dalje se njeguju, a lokalno stanovništvo ponosno prezentira svoje tradicionalne običaje turistima. Posebno je značajan praznik sv. Ivana Krstitelja, zaštitnika mjesta, koji se obilježava svake godine krajem lipnja. Na ovaj blagdan organiziraju se procesije, vjerske svečanosti i narodni običaji koji okupljaju lokalno stanovništvo i posjetitelje.

Baška je također poznata po važnosti glagoljice u lokalnoj kulturi. Glagoljica, staroslavensko pismo koje je bilo prisutno na ovim prostorima od ranog srednjeg vijeka, neodvojivo je povezano s poviješću Baške. Glagoljaško nasljeđe posebno je očuvano kroz kulturne manifestacije, izložbe i radove na očuvanju ovog starog pisma. Jedan od najvažnijih kulturnih projekata vezanih za glagoljicu je Glagoljaški centar, smješten u Jurandvoru, čija je svrha edukacija i očuvanje tradicije glagoljaškog pisma. Ovaj centar okuplja povjesničare, lingviste i turiste zainteresirane za kulturno nasljeđe glagoljice te doprinosi promoviranju baštine Baške i šireg područja otoka Krka.

Kultura Baške živi i kroz brojne kulturne manifestacije i festivale koji se održavaju tijekom godine. Bašćansko ljetno jedno je od najpoznatijih manifestacija, koja uključuje bogat program kulturnih događanja poput koncerata, izložbi, kazališnih predstava i sajмова. Ovaj festival tijekom ljetnih mjeseci okuplja umjetnike i posjetitelje iz cijele Hrvatske, ali i inozemstva te promovira lokalnu baštinu kroz suvremene umjetničke izričaje. Još jedan značajan događaj je „Dan općine Baška“, koji se obilježava raznim kulturnim i zabavnim aktivnostima, poput nastupa folklornih ansambala, uličnih izvođača i zanatskih sajмова. Ovaj događaj prikazuje bogatstvo lokalne tradicije i povezanost zajednice kroz pjesmu, ples i tradicionalne običaje. Također je bitno naglasiti i „Crnu ovcu“, kulturno-turistički festival koji se održava u svibnju svake godine. Ovaj festival je postao poznat po svojoj originalnoj i raznolikoj ponudi koja kombinira kulturne, zabavne i sportske aktivnosti s naglaskom na lokalnu baštinu i tradiciju. Naziv "Crna ovca" simbolično predstavlja buntovnički duh festivala koji je usmjeren na inovativne pristupe, slavljenje različitosti i promicanje lokalne kulture na nekonvencionalan način. Program festivala uključuje brojne aktivnosti poput izložbi, koncerata, predavanja, kulinarskih radionica, sportskih natjecanja i degustacija lokalnih proizvoda, posebice janjetine, koja je zaštitni znak Baške i Krka. Festival okuplja lokalno stanovništvo, turiste i posjetitelje iz drugih dijelova Hrvatske i šire, s ciljem promoviranja Baške kao dinamične turističke destinacije s bogatom poviješću i tradicijom. "Crna ovca" također doprinosi produženju turističke sezone jer se obično održava u svibnju, izvan glavne ljetne sezone, čime privlači posjetitelje u proljeće. Baška Outdoor Festival je sportsko-rekreativni festival koji se održava u listopadu svake godine, s ciljem promicanja aktivnog odmora i uživanja u prirodnim ljepotama ovog područja. Festival okuplja ljubitelje prirode i sporta te nudi brojne aktivnosti na

otvorenom koje omogućuju sudionicima da istraže Bašku i njezinu okolinu na aktivan način. Program Baška Outdoor Festivala uključuje raznovrsne aktivnosti poput planinarenja, biciklizma, trail utrka, penjanja i kajakarenja. Ove aktivnosti su organizirane tako da sudionici mogu doživjeti jedinstven krajolik Baške, koji uključuje predivne plaže, brda, planine i zaštićena područja prirode. Festival nudi različite rute i staze prilagođene različitim razinama tjelesne spremnosti pa tako mogu sudjelovati i rekreativci iiskusni sportaši. Baška Outdoor Festival također ima za cilj promovirati održivi turizam i omogućiti posjetiteljima da na zdrav i aktivan način upoznaju prirodnu baštinu Baške, daleko od masovnog turizma. Obzirom da se događaj obično u jesen to dodatno doprinosi produljenju turističke sezone i privlači posjetitelje izvan ljetnih mjeseci. Lokalna kultura Baške ne može se spomenuti bez naglaska na gastronomsko nasljeđe, koje se temelji na svježim, domaćim sastojcima. Mediteranska kuhinja ovog kraja uključuje svježe ribe, plodove mora, maslinovo ulje, vino i lokalne specijalitete kao što su krčki pršut, ovčji sir i janjetina. Kroz brojne gastronomske manifestacije i festivale hrane, Baška se pozicionira kao odredište za ljubitelje autentičnih okusa.

U Baški su očuvani i stari zanati, poput izrade suvenira, lončarstva, tkanja i obrade kamena, čime se promovira ručni rad i tradicija koja se prenosi s generacije na generaciju. Suvenirni napravljeni prema tradicionalnim metodama, poput glagoljaških natpisa ili predmeta od maslinovog drva, dio su lokalne kulture koja se čuva i prenosi kroz obiteljske obrte.

Lokalna kulturna scena bogata je djelovanjem raznih kulturnih udruga i društava, kao što su folklorna društva i umjetničke udruge, koje organiziraju različite radionice, izložbe i događaje s ciljem očuvanja baštine i poticanja kulturnog života. Kulturno društvo "Šoto" jedan je od važnijih promotora kulturnih aktivnosti, koje organizira različite događaje, posebice tijekom turističke sezone.

3.2 Gospodarske značajke općine baška

Gospodarske značajke općine odnose se na ekonomske aktivnosti i sektore koji oblikuju lokalno gospodarstvo. To može uključivati poljoprivredu, industriju, trgovinu, turizam, uslužne djelatnosti i druge gospodarske grane koje pridonose razvoju i

zapošljavanju stanovništva. Gospodarske značajke također obuhvaćaju prometnu infrastrukturu, poduzetničke zone, investicijske projekte i planove za daljnji razvoj gospodarstva općine.

3.2.1 Stanovništvo

Općina Baška, prema popisu iz 2021. godine, broji ukupno 1.656 stanovnika raspoređenih u četiri naselja, s Baškom kao najvećim i najnaseljenijim središtem. Baška, sa svojih 899 stanovnika, smještena uz obalu, glavno je turističko središte općine te gospodarsko, kulturno i administrativno središte. Veliki dio stanovništva Baške ovisi o turizmu, što utječe na sezonske migracije i fluktuacije broja stanovnika tijekom godine. Ljeti, broj stanovnika dramatično raste zbog priljeva turista, dok stalno stanovništvo pokazuje trend starenja. Značajan dio stanovništva Baške su starije osobe, dok mlađe generacije često odlaze u veće gradove radi obrazovanja i zapošljavanja. Ovaj fenomen dovodi do depopulacije i demografskog starenja, što dugoročno predstavlja izazov za lokalnu zajednicu.

Tablica 1. Kretanje broja stanovnika Općine Baška kroz povijest

naselje	1857	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1931	1948	1953	1961	1971	1981	1991	2001	2011	2021
Baška	1.811	1.989	2.050	2.058	2.047	1.685	1.550	1.596	1.117	1.016	857	825	776	816	901	981	899
Batomalj	109	120	121	144	148	137	142	152	213	92	78	58	61	86	117	141	127
Draga Baščanska	742	816	856	994	1.180	1.143	1.198	1.088	847	791	650	510	367	305	276	253	300
Jurandvor	219	241	283	322	336	340	402	336	173	252	212	175	235	249	260	299	330
OPĆINA BAŠKA UKUPNO	2.881	3.166	3.310	3.518	3.711	3.305	3.292	3.172	2.350	2.151	1.797	1.568	1.439	1.456	1.554	1.674	1.656

Izvor: Izvješće o stanju u prostoru Općine Baška za razdoblje od 2019. do 2022. godine, dostupno na: <https://www.baska.hr/razvoj-opcine/planski-dokumenti-i-izvjestaji/> (12.10.2024. godine)

Naselje Batomalj smješteno je u unutrašnjosti, nešto dalje od same obale, i broji 127 stanovnika. Batomalj je ruralno naselje gdje je tradicionalna poljoprivreda, osobito maslinarstvo i vinogradarstvo, još uvijek prisutna. Stanovništvo Batomalja starije je u prosjeku nego u Baški, a naselje bilježi negativan prirodni prirast i smanjenje broja mladih obitelji. Depopulacija i migracije prema većim urbanim središtima snažno su prisutne u ovom naselju, što utječe na društvenu dinamiku i gospodarstvo. Demografski gledano, Batomalj ima karakteristike tipične za otočna ruralna naselja u Hrvatskoj – mali broj stanovnika, starija populacija i slab prirodni prirast. No, Batomalj je također zadržao svoj tradicionalni način života, koji se u velikoj mjeri oslanja na

lokalne resurse i poljoprivredu. Ovakva ruralna naselja suočena su s izazovom očuvanja svog kulturnog identiteta i održavanja lokalne zajednice u uvjetima depopulacije.

Draga Bašćanska je naselje koje broji 300 stanovnika. Smještena u dolini istoimene rijeke, ovo naselje također se suočava s izazovima demografskog starenja i depopulacije. Poljoprivreda, osobito maslinarstvo i vinogradarstvo, i dalje su važni izvori prihoda za lokalno stanovništvo, no moderni gospodarski trendovi i migracije stanovništva u veće urbane centre doveli su do postupnog opadanja broja stanovnika. Draga Bašćanska ima važnu ulogu u očuvanju kulturne baštine ovog dijela otoka. Usprkos demografskim izazovima, lokalna zajednica nastoji očuvati tradicionalne običaje i način života, što je vidljivo u raznim kulturnim manifestacijama i aktivnostima. No, s obzirom na negativne demografske trendove, očuvanje identiteta i održivost naselja predstavljaju ključne izazove u budućnosti.

Jurandvor, poznat po povijesno značajnoj Bašćanskoj ploči, kulturnom spomeniku iz 11. stoljeća, ima 330 stanovnika. Iako je malo naselje, Jurandvor ima značajnu kulturnu ulogu, budući da se ovdje nalazi jedno od najvažnijih arheoloških i kulturnih nalazišta u Hrvatskoj. Demografski, Jurandvor se suočava s izazovima sličnim onima u ostatku općine – starenje stanovništva i smanjenje broja mlađih generacija. No, turistički potencijal Jurandvora može biti važan faktor u revitalizaciji lokalne zajednice. Bašćanska ploča privlači turiste, a razvoj kulturnog turizma može doprinijeti gospodarskom rastu i demografskoj obnovi naselja. Iako je stanovništvo Jurandvora starije, potencijal za daljnji razvoj turizma nudi priliku za zadržavanje mlađih generacija i sprječavanje daljnje depopulacije.

Općina Baška, kao i većina otočnih i ruralnih područja Hrvatske, suočava se s nekoliko ključnih demografskih izazova koji utječu na cjelokupni razvoj lokalne zajednice. Najznačajniji od tih izazova su starenje stanovništva, negativan prirodni prirast i depopulacija, osobito u manjim naseljima. Ovi trendovi izravno utječu na gospodarstvo, socijalne usluge i kvalitetu života u općini. Prema popisu iz 2021. godine, demografski profil općine Baška pokazuje naglašen trend starenja stanovništva, pri čemu je veliki dio populacije stariji od 65 godina. Ovaj fenomen posebno je izražen u manjim naseljima, poput Batomalja i Drage Bašćanske, gdje mlade obitelji čine manjinu. S obzirom na to da je poljoprivreda, koja je tradicionalno

bila važan izvor prihoda, u padu, sve veći broj mladih ljudi napušta ove zajednice u potrazi za obrazovanjem i poslom u većim urbanim središtima, kao što su Rijeka i Zagreb. Negativan prirodni prirast dodatno pogoršava demografske izazove. U razdoblju između dva popisa, broj rođenih u općini bio je manji od broja umrlih, što pridonosi smanjenju ukupnog broja stanovnika. Ovaj trend nije jedinstven za Bašku, već je prisutan diljem Hrvatske, osobito u otočnim i ruralnim područjima koja se suočavaju s gospodarskim poteškoćama. Turizam je najvažnija gospodarska grana općine Baška, osobito u glavnom naselju Baška, no sezonalnost turizma stvara dodatne demografske izazove. Velik broj ljudi dolazi u Bašku tijekom ljetnih mjeseci, što značajno povećava broj stanovnika, ali taj porast je privremen. Stalno stanovništvo, osobito u manjim naseljima, suočeno je s neizvjesnošću izvan turističke sezone, kada se smanjuju ekonomske aktivnosti i prilike za zapošljavanje. Osim toga, poljoprivreda, koja je nekada bila temelj lokalnog gospodarstva, polako gubi na važnosti zbog migracija i promjena u načinu života. Modernizacija i globalizacija smanjili su potrebu za radnom snagom u poljoprivredi, a mlađe generacije sve više biraju druge oblike zaposlenja, često izvan općine.

Zapošljavanje u općini Baška suočava se s brojnim izazovima, od sezonalnosti turizma do depopulacije i nedostatka stalnih radnih mjesta. No, postoje i potencijali za razvoj. Diversifikacija gospodarstva, jačanje održivog turizma i poduzetništva te poboljšanje uvjeta za radnike mogu pomoći u stvaranju stabilnijeg tržišta rada. Poticanje mladih na povratak u općinu kroz stvaranje novih prilika za zaposlenje i obrazovanje može pomoći u revitalizaciji lokalne zajednice te povećanju zapošljavanja. Ulaganje u infrastrukturu i edukaciju također može pomoći u poboljšanju ekonomske situacije u općini. U konačnici, održivost i stabilnost zapošljavanja ključni su za dugoročni prosperitet općine Baška.

3.2.2. Prometna infrastruktura

Prometna infrastruktura općine Baška ključna je za razvoj turizma i gospodarskih aktivnosti te povezanost s ostatkom otoka Krka i šire regije. Kao jedno od najpoznatijih turističkih odredišta na otoku, Baška se oslanja na prometnu mrežu koja omogućava dolazak velikog broja turista tijekom ljetne sezone. U nastavku ćemo

analizirati glavne elemente prometne infrastrukture u općini Baška na temelju dostupnih podataka iz izvješća i strateških planova.

Baška je povezana s ostatkom otoka Krka državnom cestom D102, koja prolazi kroz naselje i nastavlja se prema sjeveru otoka, spajajući Bašku s Krčkim mostom i kopnenim dijelom Hrvatske. Ova cesta ima ključnu ulogu u opskrbi i prometnoj povezanosti jer većina prometa na otoku prolazi upravo ovim pravcem. Krčki most, koji povezuje otok Krk s kopnom, omogućava brzu cestovnu vezu s glavnim hrvatskim prometnim koridorima, uključujući autocestu A1 prema Rijeci, Zagrebu i ostatku Hrvatske. Međutim, zbog sve većeg broja turista i opterećenosti ceste tijekom ljetnih mjeseci, prohodnost i sigurnost prometnica postaju izazov. U izvješćima se spominje potreba za dodatnim ulaganjima u proširenje i modernizaciju cestovne infrastrukture kako bi se smanjile gužve i povećala sigurnost prometa. Jedan od važnijih infrastrukturnih projekata je izgradnja obilaznice Draga Bašćanska - Jurandvor, čiji je cilj rasteretiti promet unutar Baške, posebno tijekom turističke sezone, te omogućiti lakši pristup naselju.

Luka Baška ima značajnu ulogu u razvoju nautičkog turizma, koji je postao važan dio turističke ponude općine. Luka služi ne samo kao mjesto za prihvat manjih brodova i jahti, već je i važno središte za brodski promet na relacijama prema susjednim otocima i obalama. Razvoj nautičkog turizma zahtijeva daljnja ulaganja u lučku infrastrukturu kako bi se povećao kapacitet i kvaliteta usluga za nautičare. Provedbeni program općine Baška predviđa dodatna ulaganja u infrastrukturu luke, uključujući proširenje kapaciteta i modernizaciju opreme. Ova ulaganja su ključna za daljnji razvoj nautičkog turizma, koji privlači posjetitelje više platežne moći i doprinosi lokalnom gospodarstvu.

Javni prijevoz na području općine Baška relativno je ograničen, posebno izvan turističke sezone. Autobusne linije povezuju Bašku s drugim naseljima na otoku Krku, kao i sa zračnom lukom na otoku, koja se nalazi u blizini Omišlja. Autobusni prijevoz važan je oblik transporta, posebno za stanovnike koji putuju na posao u druge dijelove otoka.

Zračna luka Rijeka, koja se nalazi na otoku Krku, najbliža je međunarodna zračna luka koja povezuje Bašku s europskim destinacijama. Iako nije neposredno na području općine, blizina zračne luke omogućava turistima brži i lakši dolazak do Baške, što dodatno doprinosi turizmu.

Općina Baška prepoznaje važnost razvoja pješačke i biciklističke infrastrukture, osobito zbog sve veće popularnosti aktivnog turizma. U zadnjih nekoliko godina, značajna pažnja posvećena je uređenju šetnica i biciklističkih staza koje omogućuju turistima i lokalnom stanovništvu sigurniji i ugodniji pristup prirodnim ljepotama.

Šetnica uz more, koja povezuje središte Baške s okolnim plažama, jedan je od popularnijih pješačkih pravaca. Nadalje, planira se daljnje proširenje i modernizacija staza za bicikliste, čime bi se dodatno unaprijedila turistička ponuda, posebice u segmentu sportskog i rekreativnog turizma.

4. ANALIZA STANJA

4.1. Analiza smještajnih kapaciteta općine Baška

Hotelski smještaj u Baški pokazuje blagi pad kapaciteta tijekom analiziranog razdoblja. U 2019. godini hoteli su imali kapacitet od 1,237 kreveta, dok se taj broj smanjio na 1,191 kreveta u 2022. godini i ostao nepromijenjen u 2023. godini. Smanjenje kapaciteta od 46 kreveta moglo bi biti rezultat prilagodbi tržištu, modernizacije ili smanjenja potražnje zbog globalnih izazova, poput pandemije COVID-19. Stabilnost hotelskog kapaciteta u posljednje dvije godine ukazuje na to da hotelski sektor nije prošao kroz veće promjene, što može značiti da je potražnja u ovoj vrsti smještaja stabilna. Međutim, smanjenje kapaciteta u odnosu na 2019. moglo bi značiti da su se vlasnici odlučili na optimizaciju ili prilagodbu u skladu s promjenama u turističkim navikama.

Tablica 2 - Kretanja kapaciteta smještaja po vrstama objekata i broj noćenja

Vrsta objekta	Broj noćenja 2023	Broj noćenja 2022	Broj noćenja 2019	Broj kreveta 2023	Broj kreveta 2022	Broj kreveta 2019
Hoteli	177,292	173,515	209,629	1,191	1,191	1,237
Kampovi	291,335	287,33	269,067	3,18	3,18	3,18
Objekti u domaćinstvu	434,448	448,337	425,055	4,38	4,273	3,514
Ostali ug. objekti za smještaj	99,122	100,606	94,033	5,339	5,189	5,089
Nekomercijalni smještaj	65,197	80,81	94,86	1,156	1,112	996
Ukupno	1,067,394	1,090,598	1,024,644	15,246	14,945	14,016

Izvor: Godišnji program rada s financijskim planom turističke zajednice Baška za 2024. godinu, dostupno na: <https://www.baska.hr/razvoj-opcine/planski-dokumenti-i-izvjestaji/> (12.10.2024. godine)

Kampovi, kao značajan dio smještajnih kapaciteta Baške, održali su konstantan broj kreveta od 3,180 tijekom svih godina. Ova stabilnost kapaciteta ukazuje na dugoročnu potražnju i stabilnost ovog oblika smještaja. Kampovi su fleksibilniji u odnosu na druge oblike smještaja, a činjenica da nisu doživjeli promjene u kapacitetu govori da su već optimizirani za postojeće tržišne potrebe. Nepostojanje povećanja

kapaciteta u kampovima može biti znak da su kapaciteti već na maksimalnim razinama s obzirom na dostupnu infrastrukturu, ali i da kampovi uspijevaju kontinuirano popunjavati svoje kapacitete bez potrebe za dodatnim ulaganjima.

Privatni smještaj pokazuje najdinamičniji rast u analiziranom razdoblju. U 2019. godini kapacitet privatnih smještajnih jedinica bio je 3,514 kreveta, dok je u 2022. godini narastao na 4,273 kreveta, a u 2023. dosegao 4,380 kreveta. Ovaj značajan porast kapaciteta od gotovo 866 kreveta u razdoblju od četiri godine jasno ukazuje na sve veću popularnost privatnog smještaja među turistima. Privatni smještaj postao je vrlo atraktivan zbog svoje fleksibilnosti i pristupačnosti u odnosu na hotele. Turisti sve više preferiraju apartmane i kuće za odmor, što je rezultiralo rastom kapaciteta u ovom segmentu. Ovaj trend također pokazuje kako vlasnici privatnih objekata aktivno proširuju svoje kapacitete kako bi odgovorili na rastuću potražnju, osobito tijekom ljetne sezone.

Kapaciteti ostalih ugostiteljskih objekata, koji uključuju manje apartmanske komplekse, hostele i druge oblike smještaja, također su bilježili postupan rast. U 2019. godini broj kreveta u ovim objektima iznosio je 5,089, dok je u 2022. porastao na 5,189, a u 2023. dosegao 5,339 kreveta. Rast kapaciteta u ovoj kategoriji, iako sporiji u odnosu na privatni smještaj, ukazuje na kontinuiranu potražnju za ovim oblicima smještaja. Razvoj manjih smještajnih objekata može biti odgovor na specifične potrebe tržišta, posebice za turiste koji traže pristupačne opcije, ali i određenu razinu usluge. Ovaj sektor može privući raznovrsnu klijentelu, uključujući mlade turiste i obitelji.

Nekomercijalni smještaj (poput vikendica koje nisu komercijalno iznajmljivane) također bilježi blagi rast kapaciteta. U 2019. godini ovaj oblik smještaja imao je 996 kreveta, dok je taj broj u 2022. narastao na 1,112, a u 2023. dosegao 1,156 kreveta. Ovaj rast može ukazivati na to da vlasnici vikendica i nekomercijalnih objekata sve više odlučuju koristiti svoje nekretnine u turističke svrhe, bilo kroz iznajmljivanje ili povećanje privatne upotrebe tijekom turističke sezone. Ovo je također odraz promjena u turističkim preferencijama, gdje se povećava interes za privatnim i izoliranim smještajem.

Ukupan broj kreveta u općini Baška bilježi rast u svim analiziranim godinama. U 2019. godini ukupan broj kreveta iznosio je 14,016, a do 2022. godine taj broj se

povećao na 14,945, da bi u 2023. dosegno 15,246 kreveta. Ovaj konstantan rast kapaciteta ukazuje na sve veću popularnost Baške kao turističke destinacije i na sposobnost lokalnih smještajnih kapaciteta da se prilagode povećanoj potražnji. Najveći doprinos ovom rastu dolazi iz privatnog smještaja i ostalih ugostiteljskih objekata, dok kapaciteti hotela i kampova ostaju relativno stabilni.

Analiza kretanja smještajnih kapaciteta u općini Baška od 2019. do 2023. godine pokazuje kako se turistička ponuda kontinuirano širi, s naglaskom na privatni smještaj i manje ugostiteljske objekte. Hoteli i kampovi zadržavaju stabilne kapacitete, dok se privatni smještaj pokazuje kao glavni pokretač rasta. Ova dinamika ukazuje na promjene u preferencijama turista, koji sve više traže fleksibilne i personalizirane opcije smještaja.

4.2. Analiza turističkog prometa općine Baška

U 2023. godini, općina Baška zabilježila je ukupno 182,150 dolazaka turista. Ovaj broj predstavlja rast u odnosu na prethodnu godinu (2022.) i pokazuje pozitivan trend rasta turističkog prometa nakon izazova pandemije COVID-19. Taj rast može se povezati s obnavljanjem povjerenja turista i normalizacijom putovanja, kao i povratkom tradicionalnih turista iz inozemstva i Hrvatske. Godina 2022. zabilježila je 178,247 dolazaka, što je blagi pad u odnosu na 2019. godinu (prije pandemije). Ovaj broj odražava proces oporavka turizma nakon pandemijskih ograničenja, ali još uvijek nije dostignut nivo iz 2019. godine. Ovo smanjenje može se pripisati opreznijem ponašanju turista u vezi s putovanjima u inozemstvo i ostalim nepovoljnim uvjetima, poput epidemioloških mjera. Godina 2019. bila je godina neposredno prije pandemije COVID-19, kada je turizam globalno cvjetao. U toj godini Baška je zabilježila 180,015 dolazaka, što je bio vrlo stabilan i dobar turistički promet. Ovaj broj služi kao referentna točka za poređenje sa godinama koje su uslijedile nakon pandemije. Općina Baška je u 2023. godini uspjela ostvariti najveći broj dolazaka u usporedbi s 2022. i 2019. godinom, što pokazuje pozitivan trend rasta turističkog prometa. Ovaj rast može biti rezultat povećanih marketinških aktivnosti, poboljšanja smještajnih kapaciteta i optimizacije ponude prema turistima. Stabilan rast dolazaka pokazuje da Baška ostaje atraktivna destinacija, čak i u postpandemijskom razdoblju.

Tablica 3 – Prikaz dolazaka i noćenja turista u 2019., 2022. i 2023. godini

Godina	Broj dolazaka	Broj noćenja
2023	182,15	1,002,197
2022	178,247	1,009,788
2019	180,015	997,781

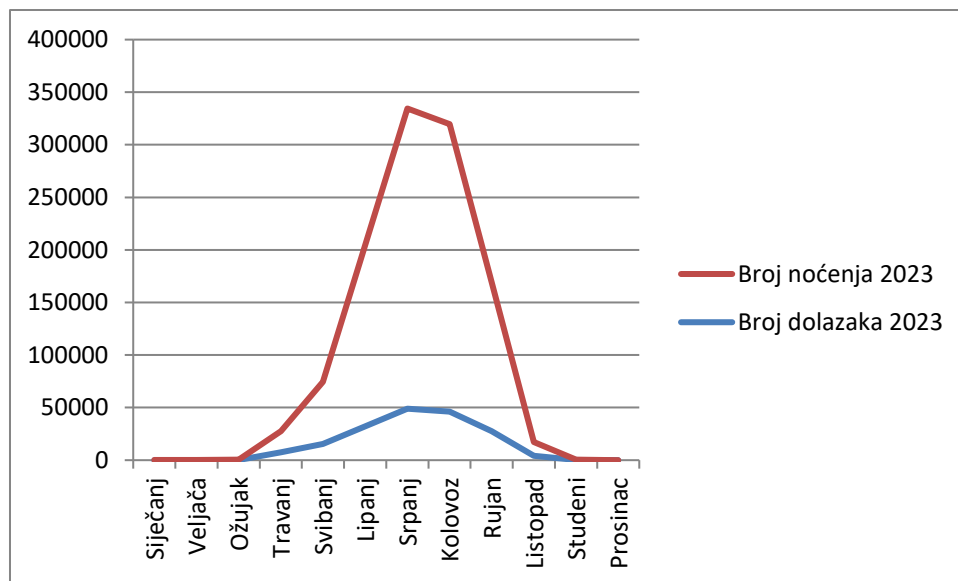
Izvor: Godisnji program rada s financijskim planom za 2024. godinu, dostupno na: <https://www.baska.hr/razvoj-opcine/planski-dokumenti-i-izvjestaji/>, (12.10.2024. godine)

U 2023. godini zabilježeno je ukupno 1,002,197 noćenja, što pokazuje stabilnost turističkog prometa u odnosu na 2022. godinu. Iako ovaj broj predstavlja blago smanjenje u odnosu na 2022. godinu, kada je bilo zabilježeno više noćenja, ukazuje na to da turisti ostaju u Baški relativno dugo. Ova stabilnost može biti rezultat poboljšanja smještajne ponude i aktivnosti koje dodatno zadržavaju turiste na destinaciji. Godina 2022. zabilježila je 1,009,788 noćenja, što je blago povećanje u odnosu na 2019. godinu. To ukazuje na dobar turistički oporavak i sposobnost destinacije da zadrži turiste, čak i nakon izazova pandemije. Moguće je da su turisti u ovoj godini proveli više vremena u Baški jer su birali sigurnije, domaće destinacije s manjim rizikom od putovanja u inozemstvo. U 2019. godini zabilježeno je 997,781 noćenja, što je referentna vrijednost za usporedbu s kasnijim godinama. Ovaj broj je vrlo blizak noćenjima iz 2022. i 2023. godine, što ukazuje na stabilan turistički promet i predpandemijski uspjeh u zadržavanju turista na dulji period. Broj noćenja ostaje relativno stabilan tijekom svih promatranih godina, što znači da je Baška uspjela zadržati turiste i pružiti atraktivne uvjete za duži boravak. Blago smanjenje noćenja u 2023. u odnosu na 2022. godinu može ukazivati na kraće boravke, iako su dolasci porasli. Ovi podaci sugeriraju da turisti možda dolaze češće, ali na kraće razdoblje.

U kombinaciji s podacima o dolascima, može se zaključiti da je općina Baška u 2023. godini postigla najbolji rezultat u broju dolazaka, ali je zabilježila blago smanjenje noćenja u odnosu na 2022. godinu. Ovaj trend sugerira da, iako turisti dolaze u većem broju, prosječna duljina boravka se smanjuje. Povećanje dolazaka ukazuje na rast popularnosti Baške kao turističke destinacije, dok stabilnost broja noćenja sugerira da općina uspijeva zadržati turiste na nekoliko dana, iako su boravci možda

kraći nego u prethodnim godinama. Ova dinamika može ukazivati na promjene u navikama putovanja turista, gdje putnici češće biraju kraće odmore, ali u većem broju. Uz stabilan broj kreveta i sve bolje uvjete smještaja, Baška ostaje atraktivna destinacija s potencijalom daljnjeg rasta. Izazov za budućnost bit će povećati prosječnu duljinu boravka, dok se nastavlja privlačenje novih turista.

Graf 1 – prikaz dolazaka i noćenja turista kroz mjesece u 2023. godini

Izvor: Godišnji program rada s financijskim planom za 2024.godinu, dostupno na: <https://www.baska.hr/razvoj-opcine/planski-dokumenti-i-izvjestaji/> (12.10.2024.godine)

Iz grafa i podataka vidljivo je da je turistički promet u općini Baška izrazito sezonalnog karaktera, s vrhuncem tijekom ljetnih mjeseci, osobito u srpnju i kolovozu. Ovaj obrazac odgovara tipičnom mediteranskom modelu turizma, gdje su klimatski uvjeti i ljetni praznici ključni faktori koji privlače turiste u glavnoj sezoni. Iz prikaza podataka jasno je da većina turističkih dolazaka i noćenja dolazi upravo u ljetnim mjesecima, što uključuje razdoblje od svibnja do rujna. Vrhunac turističkog prometa postiže se u srpnju i kolovozu, kada broj dolazaka i noćenja značajno premašuje ostale mjesece. Srpanj bilježi najviši broj dolazaka, dok kolovoz slijedi odmah iza njega, ali broji najveći broj noćenja, što znači da turisti u kolovozu u prosjeku ostaju duže. Prije i nakon glavne sezone, u mjesecima poput travnja i rujna, primjetan je blaži rast turističkih dolazaka. To može ukazivati na sve veći značaj predsezone i posezone, koje Baška koristi za privlačenje specifičnih skupina turista, poput starijih posjetitelja, obitelji s malom djecom i sportskih rekreativaca. S obzirom

na sve veći interes za aktivni turizam i događanja koja nisu isključivo vezana za sunčanje i kupanje, ovi mjeseci također pokazuju pozitivan trend. Početak godine, kao i studeni i prosinac, tradicionalno su mjeseci s vrlo niskim turističkim prometom. Siječanj, veljača i studeni bilježe zanemariv broj dolazaka i noćenja, što ukazuje na gotovo potpuni nedostatak turističkih aktivnosti tijekom zimskih mjeseci. Ova niska razina aktivnosti rezultat je ovisnosti Baške o sezonskom turizmu, pri čemu zimski mjeseci nisu popularni za posjetitelje. Međutim, primjetan je blagi porast turističkog prometa od ožujka, kada dolasci i noćenja počinju postupno rasti, što ukazuje na početak proljetne predsezone. Usporedba s podacima iz ljetnih mjeseci pokazuje da je zimski turizam u Baškoj još uvijek nedovoljno razvijen te postoji prostor za uvođenje novih sadržaja i aktivnosti koji bi potaknuli turizam tijekom cijele godine. Iako je broj dolazaka ključni pokazatelj popularnosti destinacije, broj noćenja daje detaljniji uvid u duljinu boravka turista. Iz podataka je jasno da tijekom vrhunca sezone (srpanj i kolovoz) ne samo da dolazi najveći broj posjetitelja, nego oni i ostaju najdulje, što rezultira visokom brojkom noćenja. Ovo je važan pokazatelj za lokalno gospodarstvo, jer duži boravci znače veću potrošnju na smještaj, ugostiteljske usluge, rekreativne aktivnosti i druge oblike turističke potrošnje. S druge strane, u mjesecima izvan glavne sezone, broj dolazaka i noćenja drastično opada. To znači da turisti koji posjećuju Bašku izvan ljetnih mjeseci uglavnom dolaze na kraće boravke, što je tipično za predsezonske ili postsezonske vikend posjete.

4.3. Analiza emitivnih tržišta općine Baška

U 2023. godini, općina Baška je ostvarila značajan broj noćenja u komercijalnom smještaju, pri čemu su najvažnija emitivna tržišta bila Njemačka, Austrija, Češka, Slovenija, Poljska i Italija, uz nekoliko manjih, ali i dalje važnih tržišta poput Mađarske, Slovačke, Hrvatske i Nizozemske. Analiza broja noćenja po državama otkriva važne trendove i dinamiku turizma u Baški, uspoređujući 2023. godinu s prethodnim razdobljima. Najveći broj noćenja ostvaren je od strane turista iz Njemačke, koja tradicionalno predvodi kao najvažnije tržište za Bašku. Njemački turisti zadržavaju dominantnu ulogu, s visokim brojem noćenja koji odražava dugotrajnu povezanost njemačkih posjetitelja s Jadranom i Baškom. Njemačka, kao vodeće tržište, kontinuirano doprinosi stabilnosti turističkog prometa, iako 2023.

godina bilježi blagi pad u odnosu na prethodnu godinu. Ovaj trend može se povezati s promjenama u turističkim navikama, gospodarskim prilikama ili odlukama turista da istraže nove destinacije, no Njemačka ostaje ključno emitivno tržište za Bašku. Austrija i Češka također su među vodećim tržištima, iako se broj noćenja iz Austrije lagano smanjio u usporedbi s predpandemijskom godinom. Austrijski turisti i dalje zauzimaju drugo mjesto po broju ostvarenih noćenja, što ukazuje na dugogodišnju blisku povezanost Austrijanaca s hrvatskim turističkim destinacijama, osobito zbog geografske blizine i kulturne povezanosti. Češki turisti, s druge strane, pokazuju relativnu stabilnost, s noćenjima koja su u 2023. godini tek blago manja u usporedbi s prethodnim godinama. Češka je postala jedno od važnijih tržišta, a rast broja noćenja u odnosu na prethodne godine sugerira sve veću popularnost Baške među češkim posjetiteljima. Slovenija, kao susjedna zemlja, tradicionalno ostvaruje visok broj noćenja u Baški, a 2023. godina pokazuje rast u odnosu na prethodne godine. Slovenija je zbog svoje blizine i povoljnih uvjeta za kraća putovanja uvijek prisutna među vodećim emitivnim tržištima. Slovenski turisti često koriste vikende i kratke odmore za posjet Baški, što doprinosi kontinuiranom rastu noćenja. Poljska i Italija također su važna tržišta za Bašku, pri čemu Poljska bilježi stabilan rast broja noćenja. Poljski turisti su sve prisutniji na hrvatskim destinacijama, a Baška, s obzirom na svoj turistički potencijal, privlači sve više posjetitelja iz Poljske. Poljska postaje sve relevantnije tržište, a porast noćenja iz godine u godinu ukazuje na širenje interesa za hrvatske destinacije među poljskim turistima. Italija, s druge strane, bilježi manji pad noćenja u usporedbi s predpandemijskom 2019. godinom, no i dalje ostaje važno tržište. Ovaj pad može biti povezan s promjenama u turističkim preferencijama ili privlačnošću drugih destinacija za talijanske turiste. Manja, ali još uvijek važna emitivna tržišta uključuju Mađarsku, Slovačku, Hrvatsku i Nizozemsku. Mađarski turisti pokazuju značajan porast u broju noćenja u 2023. godini, što upućuje na povećan interes za Bašku. Mađari sve više biraju Hrvatsku kao omiljeno turističko odredište, a Baška je zbog svojih prirodnih ljepota i blizine postala sve popularnija destinacija među njima. Slovačka također bilježi stabilan broj noćenja, s manjim oscilacijama u posljednjih nekoliko godina, dok Hrvatska, iako domaće tržište, također doprinosi ukupnom broju noćenja. Zanimljivo je primijetiti rast noćenja domaćih turista, što upućuje na sve veću popularnost Baške među domaćim gostima, posebice zbog pandemijskih okolnosti kada su domaći posjetitelji igrali ključnu ulogu u održavanju turističkog prometa. Nizozemska, iako na desetem

mjestu, bilježi stabilan broj noćenja s blagim porastom u 2023. godini. Nizozemski turisti tradicionalno posjećuju Hrvatsku u ljetnim mjesecima, a Baška je među destinacijama koje privlače sve veći broj nizozemskih gostiju.

Tablica 4 – Emitivna tržišta

Država	Broj noćenja 2023	Broj noćenja 2022	Broj noćenja 2019
Njemačka	263,138	288,589	252,066
Austrija	139,62	140,05	159,39
Češka	92,16	100,934	88,341
Slovenija	86,784	84,215	81,347
Poljska	76,074	66,279	67,395
Italija	66,271	67,291	88,477
Mađarska	64,553	55,685	58,684
Slovačka	63,508	60,961	60,961
Hrvatska	49,955	45,863	41,95
Nizozemska	20,688	17,948	19,484

Izvor: Godišnji program rada s financijskim planom za 2024. godinu, dostupno na: <https://www.baska.hr/razvoj-opcine/planski-dokumenti-i-izvjestaji/> (12.10.2024.godine)

Analiza broja noćenja u 2023. godini prema državi podrijetla pokazuje stabilnost i raznolikost turističkog prometa u Baški. Njemačka, Austrija i Češka ostaju ključna emitivna tržišta, dok Poljska i Mađarska bilježe rastući interes. Baška uspijeva održavati značajan broj noćenja među slovenskim i talijanskim turistima, dok se manja tržišta poput Slovačke, Hrvatske i Nizozemske postupno razvijaju. Ova raznovrsnost emitivnih tržišta osigurava stabilnost turističkog prometa i ukazuje na pozitivan trend širenja tržišta, što je ključno za dugoročni razvoj turizma u općini Baška.

4.4. Analiza dionika

4.4.1 Analiza gospodarskog sektora

Iako turizam čini okosnicu lokalne ekonomije, analiza gospodarskog sektora pokazuje potrebu za diversifikacijom, koja bi mogla osigurati održivi razvoj i stabilnost tijekom cijele godine. Ovaj esej pruža detaljan pregled trenutnog stanja gospodarstva općine Baška, analizirajući glavne gospodarske grane, njihove izazove i potencijale za budući razvoj.

Prema dostupnim podacima, općina Baška broji 207 aktivnih poduzeća, pri čemu dominiraju trgovina i ugostiteljstvo. Ove grane gospodarstva logično su na vrhu ljestvice, s obzirom na izraženu turističku orijentaciju Baške, gdje većina lokalnih poduzeća pruža robu i usluge posjetiteljima. Trgovine, restorani, kafići i drugi ugostiteljski objekti čine okosnicu gospodarskih aktivnosti tijekom turističke sezone. Uz turizam, administrativne i poslovne usluge, kao što su turističke agencije i knjigovodstveni servisi, pridonose gospodarskoj dinamici, pružajući logističku i operativnu podršku drugim djelatnostima. Međutim, građevinski sektor, iako nije dominantan, ima ključnu ulogu u održavanju i razvoju turističke infrastrukture. Razvoj smještajnih kapaciteta poput hotela, apartmana i kampova neophodan je za daljnji rast turizma, što čini građevinarstvo važnim čimbenikom u dugoročnoj gospodarskoj strategiji Baške. Ipak, općina se suočava s izazovom nedovoljne gospodarske diversifikacije, budući da je malo poduzeća izvan sektora povezanih s turizmom i ugostiteljstvom.

Poljoprivreda, koja je nekoć bila važan segment lokalnog gospodarstva, danas je marginalizirana u općini Baška. Unatoč povoljnim prirodnim uvjetima za razvoj maslinarstva, vinogradarstva i stočarstva, ovaj sektor nije dovoljno razvijen. Prema podacima, na području općine djeluje 36 obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava (OPG), no taj broj nije dovoljan da značajnije doprinese ukupnoj gospodarskoj slici. Razlog tome leži u usmjerenosti lokalnog stanovništva na turizam, koji osigurava bržu i veću zaradu. Pčelarstvo, koje uključuje 427 košnica, predstavlja jednu od rijetkih poljoprivrednih grana koja pokazuje potencijal za daljnji razvoj. Proizvodnja meda i drugih pčelarskih proizvoda mogla bi postati važna grana lokalnog gospodarstva, osobito u kontekstu ekološke poljoprivrede, koja postaje sve

popularnija. Iako poljoprivreda trenutno nije prioritet, postoji prostor za razvoj ekološke proizvodnje i lokalnih proizvoda, koji bi mogli doprinijeti diversifikaciji gospodarstva i smanjenju ovisnosti o sezonskom turizmu.

Turizam, kao najvažnija gospodarska djelatnost općine Baška, čini okosnicu lokalne ekonomije. Brojni hoteli, apartmani, kampovi i ugostiteljski objekti usmjereni su na zadovoljenje potreba turista, koji dolaze iz cijele Europe, a najveći broj posjetitelja dolazi iz Njemačke, Austrije i Slovenije. Turizam generira značajne prihode i osigurava zaposlenje mnogima tijekom ljetnih mjeseci. Prema podacima za 2021. godinu, Baška je ostvarila 837.859 noćenja, što potvrđuje njen značaj kao turističke destinacije. Međutim, glavni izazov s kojim se suočava općina Baška je sezonalnost turizma. Većina turističkih aktivnosti koncentrirana je na ljetne mjesec, dok zimi dolazi do naglog pada gospodarske aktivnosti. Ovisnost o sezonskom turizmu čini lokalnu ekonomiju ranjivom, osobito u kontekstu nepredvidivih globalnih kriza, poput pandemije COVID-19. Kako bi se smanjila sezonalnost i produljila turistička sezona, općina Baška mogla bi se usmjeriti na razvoj specijaliziranih turističkih ponuda, poput avanturističkog turizma, ekoturizma ili kulturnog turizma, koji bi privukli posjetitelje izvan glavne sezone.

Infrastruktura općine Baška, iako solidna, pruža prostor za daljnja ulaganja. Općina je dobro povezana s ostatkom otoka i kopna putem cestovne mreže, dok Luka Baška, koja omogućava vez za jahte i brodice, dodatno potiče nautički turizam. Zračna luka Rijeka, smještena na Krku, također igra važnu ulogu u povezivanju općine s međunarodnim turistima. Tržište rada u općini karakterizira sezonalnost, pri čemu mnogi lokalni obrtnici i poduzeća posluju isključivo tijekom turističke sezone. Iako to donosi gospodarski zamah ljeti, zimi dolazi do pada aktivnosti, što stvara izazov u osiguravanju stabilnih radnih mjesta tijekom cijele godine. U tom kontekstu, razvoj poduzetničkih zona, poput poduzetničke zone Baška, pruža priliku za razvoj novih gospodarskih aktivnosti koje nisu isključivo vezane uz turizam, čime bi se povećala zaposlenost i stabilnost tržišta rada.

Gospodarski sektor općine Baška snažno ovisi o turizmu, koji generira najveći dio prihoda, no ta ovisnost donosi i izazove, osobito zbog sezonalnosti. Poljoprivreda i druge gospodarske djelatnosti trenutno su slabo razvijene, iako postoji značajan potencijal za njihov rast, osobito u ekološkoj poljoprivredi i lokalnoj proizvodnji.

Diversifikacija gospodarstva kroz razvoj novih gospodarskih grana, poput pčelarstva, ekološkog maslinarstva i vinogradarstva te produljenje turističke sezone kroz inovativne turističke ponude, ključni su koraci prema održivom gospodarskom razvoju. Uz daljnja ulaganja u infrastrukturu, poticanje razvoja poduzetničkih zona i podršku lokalnim inicijativama, općina Baška može osigurati stabilnost i dugoročni gospodarski rast. Održivi razvoj, koji uključuje očuvanje prirodnih resursa i poticanje lokalne proizvodnje, osigurat će gospodarsku sigurnost i bolje životne uvjete za stanovnike općine Baška.

4.4.2 Analiza javnog sektora

Općina Baška, smještena na otoku Krku, pruža raznolike javne usluge koje su ključne za održavanje kvalitete života lokalnog stanovništva. Javni sektor u ovoj općini uključuje obrazovne, zdravstvene i kulturne usluge, od kojih svaka nosi specifične izazove i potencijale u kontekstu male i pretežno turističke zajednice. Na temelju dostupnih podataka može se provesti detaljna analiza tih aspekata, s posebnim naglaskom na obrazovanje, zdravstvo i kulturnu baštinu.

Jedan od glavnih stupova općinskog javnog sektora je obrazovanje. Dječji vrtić u općini u cijelosti je financiran od strane lokalne samouprave, što ukazuje na snažnu posvećenost općine obrazovnim potrebama najmlađih stanovnika. Financiranje vrtića od strane općine omogućuje roditeljima smanjenje financijskog opterećenja, a djeci pruža priliku za kvalitetnu predškolsku brigu i obrazovanje. Vrtić igra ključnu ulogu u razvoju djece i pomaže u stvaranju temelja za njihov budući obrazovni put. Također, pristupačnost predškolskog obrazovanja za sve stanovnike općine znak je da lokalna vlast prepoznaje važnost ranog obrazovanja.

Osnovna škola u Baški, sa 90 do 100 učenika, odražava manju zajednicu u kojoj su razredi relativno malobrojni, što omogućava osobniji pristup učenicima. Takva situacija može pridonijeti boljim uvjetima za učenje, ali također može ukazivati na određene demografske izazove. Manji broj učenika često je znak starenja stanovništva ili iseljavanja mlađih obitelji u potrazi za boljim ekonomskim prilikama. Demografski izazovi mogu se pokazati kao ozbiljna prepreka održivom razvoju

općine, jer manjak mladih ljudi dugoročno utječe na održavanje osnovnih usluga, kao što su škole i dječji vrtići.

U zdravstvenom sektoru općine Baška, osnovne usluge stanovnicima pružaju ordinacija obiteljske medicine, dentalna ordinacija i ljekarna. Primarna zdravstvena zaštita osigurava osnovne medicinske usluge, što je od ključne važnosti za manje zajednice, osobito one koje nemaju pristup većim zdravstvenim ustanovama u većim gradovima. Dentalna zaštita i ljekarna dodatno osiguravaju sveobuhvatnu zdravstvenu skrb, pružajući osnovne lijekove i medicinske potrepštine potrebne za svakodnevni život. Posebno važan plan općine Baška jest izgradnja doma za umirovljenike. Starenje stanovništva postaje rastući problem u mnogim malim zajednicama diljem Hrvatske, a izgradnja doma za starije osobe ključan je korak u osiguravanju kvalitetne skrbi za ovu demografsku skupinu. Dom za umirovljenike ne samo da pruža adekvatnu skrb starijima, već i stvara nova radna mjesta te jača socijalne usluge u lokalnoj zajednici. Briga za starije osobe postaje sve važnija kako stanovništvo stari, a općine poput Baške prepoznaju potrebu za kvalitetnim socijalnim uslugama koje podržavaju ovu ranjivu skupinu.

Kulturna baština općine Baška također je važan aspekt javnog sektora. Kulturno-povijesni spomenici i arheološka nalazišta koja se nalaze na području općine, poput Crkve Sv. Lucije i benediktinskog samostana, predstavljaju neprocjenjiv dio hrvatske kulturne baštine. Bašćanska ploča, koja potječe iz 11. stoljeća, jedan je od najstarijih pisanih spomenika na hrvatskom jeziku, što daje dodatnu povijesnu i kulturnu vrijednost ovom području. Očuvanje ovakvih kulturnih dobara ključno je za identitet lokalne zajednice, ali i za razvoj kulturnog turizma koji može značajno pridonijeti gospodarskom razvoju općine. Kulturni turizam, ako se pravilno razvije i promovira, ima potencijal privući turiste koji su zainteresirani za povijest i kulturno naslijeđe, čime bi se općina mogla dodatno ekonomski osnažiti.

Arheološka nalazišta poput Korintije i Bosar-Sokola ukazuju na bogatu povijest općine Baška, koja seže u antiku. Ovi lokaliteti svjedoče o dugom kontinuitetu naseljenosti i povijesnom značaju ovog područja, što dodatno obogaćuje kulturnu ponudu općine. Međutim, važno je napomenuti da kulturna baština zahtijeva kontinuirano ulaganje i održavanje kako bi ostala očuvana i dostupna budućim generacijama. U tom smislu, Baška ima priliku dodatno razviti kulturno-turističke rute

i projekte koji bi privukli posjetitelje i tijekom vansezonskih mjeseci, čime bi se smanjila ovisnost o ljetnom turizmu.

Javni sektor općine Baška suočava se s brojnim izazovima, ali također nudi i značajne prilike za budući razvoj. Obrazovanje, zdravstvo i kultura čine temeljne aspekte svakodnevnog života stanovnika, a općina se trudi održavati ove usluge na visokoj razini. Međutim, dugoročna održivost općinskih usluga ovisit će o tome kako će se nositi s demografskim promjenama, osobito s trendovima starenja i iseljavanja mladih. U tom kontekstu, ulaganje u infrastrukturu, razvoj socijalnih usluga i očuvanje kulturne baštine mogu igrati ključnu ulogu u osiguravanju stabilne i prosperitetne budućnosti za općinu Baška. Održivi razvoj mora uključivati prilagodbu gospodarskim i društvenim promjenama, a općina Baška ima potencijal postati primjer uspješne integracije obrazovanja, zdravstvene zaštite i kulturnog turizma u svoje planove za budućnost.

4.4.3 Analiza civilnog sektora

Civilni sektor općine Baška odražava visoku razinu angažmana u različitim sferama lokalne zajednice, uključujući sport, kulturu, tehnologiju i gospodarstvo. Na temelju dostupnih podataka, može se uočiti kako udruge i organizacije civilnog društva igraju ključnu ulogu u promicanju aktivnog života, očuvanju lokalnih običaja i kulturne baštine, kao i u tehnološkom razvoju zajednice. Ovaj sektor služi kao poveznica između lokalnog stanovništva, institucija i općinskih vlasti te omogućuje veću integraciju i aktivno sudjelovanje građana u svakodnevnim aktivnostima i projektima od važnosti za općinu.

Civilni sektor u općini Baška obuhvaća 17 registriranih udruga koje su raznoliko raspoređene po svojim djelatnostima. Najviše je sportskih udruga, koje su osobito važne u manjim zajednicama gdje sport predstavlja temelj zdravog i aktivnog načina života, ali i priliku za povezivanje svih generacija. Nogometni klub „Vihor“ Baška jedan je od najvažnijih sportskih kolektiva u općini, a njegova uloga u uključivanju djece i mladih u sportske aktivnosti pridonosi zdravom razvoju lokalne zajednice. Slično tome, Jedriličarski klub „Vihor“ ne samo da promiče sport, već doprinosi i turističkoj ponudi, privlačeći turiste i mlade na jedrenje, sport koji je vrlo popularan na

jadranskoj obali. Nogomet i jedriličarstvo omogućuju mladima da se aktivno uključe u zajednicu, dok Ribarsko športsko društvo „Škrpina“ čuva tradiciju ribolova, koji je u prošlosti bio od velike važnosti za Bašku.

Kulturne i umjetničke udruge također imaju značajnu ulogu u očuvanju kulturne baštine i jačanju kulturnog identiteta općine. Kulturno društvo „Šoto“ iz Jurandvora i Društvo za kulturu, ekologiju i tradiciju „Sinjali“ posvećeni su očuvanju lokalnih običaja i organizaciji kulturnih događanja koja privlače posjetitelje i održavaju zajednicu živom. Ovakve udruge često organiziraju manifestacije koje jačaju društvenu koheziju i omogućuju lokalnom stanovništvu sudjelovanje u kulturnom životu općine. Njihova posvećenost očuvanju kulturne baštine ima dodatnu vrijednost jer doprinosi razvoju kulturnog turizma, koji može postati jedan od pokretača gospodarskog rasta općine.

Tehnološke udruge, iako manje zastupljene, igraju važnu ulogu u povezivanju lokalnog stanovništva s globalnim tehnološkim trendovima. Udruga korisnika bežičnih mreža „BS Wireless“ osigurava dostupnost interneta i omogućuje stanovnicima lakši pristup informacijama, dok Udruga inovativnih živčanih programista i magistara Baška potiče tehnološki razvoj i inovacije. Razvoj tehnološkog sektora ključno je za dugoročni gospodarski rast i povezivanje općine s novim tehnologijama, što može donijeti benefite u smislu povećanja digitalne pismenosti i poticanja inovacija u lokalnoj ekonomiji. Te udruge imaju potencijal potaknuti mlade ljude na usvajanje novih vještina i tehnologija, što je posebno važno u kontekstu globalizacije i digitalizacije.

Civilni sektor u Baški također doprinosi održivom gospodarskom razvoju, osobito putem udruga povezanih s vinogradarstvom i ribarstvom. Udruga vinara i vinogradara „Domovina“ čuva i promiče lokalnu vinogradarsku tradiciju, koja može poslužiti kao temelj za razvoj eno-gastro turizma u regiji. Povezivanje lokalnih vinara kroz ovakve udruge omogućuje promociju lokalnih vina i jačanje gospodarske prepoznatljivosti općine na nacionalnoj i međunarodnoj razini. Osim toga, ribarske udruge, poput Ribarskog športskog društva „Škrpina“, imaju važnu ulogu u očuvanju ribolovnih tradicija i resursa, čime se doprinosi održivom korištenju prirodnih resursa, ali i poticanju turističke ponude kroz organizaciju ribolovnih natjecanja i manifestacija.

Jedna od ključnih udruga u općini je Dobrovoljno vatrogasno društvo Baška, koje ima presudnu ulogu u zaštiti od požara. Vatrogasne službe od iznimne su važnosti na jadranskoj obali, osobito tijekom ljetnih mjeseci kada su visoke temperature i suše česti uzročnici požara. U tom kontekstu, društvo ne samo da pridonosi sigurnosti stanovništva, već i pomaže u očuvanju prirodnih resursa i turističke infrastrukture. Aktivnosti ove udruge pokazuju da civilni sektor može imati i ključnu sigurnosnu funkciju u zajednici, osobito u ruralnim područjima.

Civilni sektor općine Baška pokazuje visoku razinu raznolikosti i uključenosti u različite aspekte društvenog života. Sportske udruge, koje dominiraju po brojnosti, promiču zdrav i aktivan način života, a istovremeno omogućuju mladima da sudjeluju u aktivnostima koje jačaju zajednicu. Kulturne i umjetničke udruge čuvaju bogatu baštinu općine, dok tehnološke i gospodarske udruge omogućuju modernizaciju i inovaciju, neophodnu za budući gospodarski razvoj. Civilni sektor predstavlja važan faktor u osiguravanju socijalne kohezije, očuvanju tradicije i unapređenju kvalitete života u Baški.

Dugoročno, civilni sektor može igrati ključnu ulogu u razvoju lokalne infrastrukture, očuvanju kulturnog identiteta i prilagodbi općine suvremenim izazovima, uključujući demografske promjene i gospodarske prijetnje. Aktivna uključenost lokalnog stanovništva kroz civilne udruge i organizacije civilnog društva pruža stabilan temelj za održiv razvoj, jačanje društvene solidarnosti i očuvanje baštine, čineći Bašku dinamičnom i otpornom zajednicom.

5. SWOT ANALIZA

SWOT analiza u turizmu prikazuje **snage (Strengths)**, **slabosti (Weaknesses)**, **prilike (Opportunities)** i **prijetnje (Threats)** koje utječu na određenu turističku destinaciju, organizaciju ili projekt. Svaki od elementa predstavlja u kontekstu turizma sljedeće:

1. Snage (Strengths):

- Pozitivni aspekti ili konkurentske prednosti destinacije ili turističke ponude, poput prirodnih ljepota, kulturnih atrakcija, dobre infrastrukture ili kvalitetne usluge.

2. Slabosti (Weaknesses):

- Unutarnji nedostaci ili problemi, primjerice loša prometna povezanost, nedostatak kvalificiranog osoblja, loša promocija ili sezonalnost.

3. Prilike (Opportunities):

- Vanjski faktori koji se mogu iskoristiti za rast i razvoj, kao što su porast interesa za eko-turizam, novi trendovi u putovanjima ili mogućnosti financiranja putem EU fondova.

4. Prijetnje (Threats):

- Vanjski rizici koji mogu negativno utjecati, poput globalnih ekonomskih kriza, prirodnih katastrofa, pandemija, konkurencije iz drugih destinacija ili promjena zakonodavstva.

SWOT analiza omogućuje donošenje strateških odluka u turizmu, pomaže u prepoznavanju potencijala za rast i identificiranju područja koja je potrebno unaprijediti.

Tablica 5 – SWOT analiza

SWOT ANALIZA	
SNAGE: <ul style="list-style-type: none">- razvijeni turizam- pozicioniranost na turističkom tržištu- blizina emitivnih tržišta- geografski položaj- povoljna klima- kvaliteta mora i zraka- sigurnost	SLABOSTI: <ul style="list-style-type: none">- obrazovna struktura- ovisnost turizma o vremenu- nedostatak sadržaja I kvalitetne ponude- nedostatna prometna infrastruktura- nedostatak parkirnih mjesta- nerazvijene poljoprivredne aktivnosti- nedostatak zabavnih sadržaja
PRILIKE: <ul style="list-style-type: none">- razvoj novih oblika turizma- dizanje kategorije turističkih kapaciteta- razvoj nautičkog turizma- razvoj poljoprivrednih aktivnosti- poticanje korištenja obnovljivih izvora energije- razvoj i brendiranje ugostiteljske ponude, naročito gastro i eno ponude	PRIJETNJE: <ul style="list-style-type: none">- starenje stanovništva- nekontrolirana gradnja s posljedicom devastacije prostora- odljev mladih obrazovanih ljudi- prometna izoliranost- masovnost, preizgrađenost prostora- nedostatak interesa za bavljenje poljoprivredom

Izvor: vlastita izrada autora

Snage

Općina Baška, smještena na jugoistočnom dijelu otoka Krka, ima mnogobrojne snage koje doprinose njezinom ekonomskom i društvenom prosperitetu, a osobito

unaprjeđenju turističkog sektora, koji je ključni za razvoj lokalnog gospodarstva. Turizam u općini Baška je razvijen, što potvrđuje veliki broj posjetitelja tijekom cijele godine. Baška se uspješno pozicionirala na turističkom tržištu zahvaljujući svojoj blizini emitivnim tržištima poput Njemačke, Austrije, Slovenije i Mađarske, što omogućava stalni priljev posjetitelja, osobito tijekom ljetnih mjeseci. Ova blizina osigurava općini stabilnu bazu gostiju koja omogućava razvoj turizma kao dominantne gospodarske grane. Geografski položaj Baške jedna je od njenih najistaknutijih prednosti. Smještena u prekrasnoj dolini uz more, okružena planinama i prirodnim rezervatima, Baška nudi jedinstveni spoj prirodne ljepote i kulturno-povijesne baštine. Povoljna klima, s velikim brojem sunčanih dana godišnje, omogućava produženu turističku sezonu, što doprinosi gospodarskom razvoju. Kvaliteta mora i zraka u općini Baška privlači turiste koji traže destinaciju s čistim i netaknutim okolišem, a općina se može pohvaliti i visokim stupnjem sigurnosti, što je važno za održavanje pozitivnog imidža na turističkom tržištu. Kvaliteta smještajnih kapaciteta i raznolikost ponude također su značajna prednost Baške. Gosti mogu birati između brojnih hotela, privatnog smještaja, kampova i apartmana, što zadovoljava potrebe različitih kategorija posjetitelja. Osim toga, općina ima dobro razvijenu prometnu povezanost, kako s otokom Krkom, tako i s kopnom putem mosta, što omogućava lako dostizanje destinacije automobilom ili autobusom. Visokoobrazovani mladi ljudi, kulturno nasljeđe te bogatstvo prirodnih resursa i dalje predstavljaju temelj održivog razvoja i prosperiteta ovog područja.

Slabosti

Unatoč brojnim prednostima, Baška se suočava s nekoliko slabosti koje ograničavaju njezin puni potencijal, osobito kada je riječ o dugoročnom održivom razvoju. Jedna od ključnih slabosti je obrazovna struktura stanovništva, koja još uvijek nije usklađena s potrebama tržišta rada i gospodarstva. Nedostatak stručnjaka u određenim područjima, kao i nepostojanje visokih obrazovnih institucija na otoku Krku, prisiljava mlade ljude da odlaze na školovanje u veće gradove, što često rezultira i njihovim trajnim iseljavanjem. Ovisnost općine o turizmu predstavlja ozbiljnu slabost, osobito u kontekstu sezonalnosti turizma, kada većina ekonomskih aktivnosti u općini prestaje izvan glavne turističke sezone. Turizam je također osjetljiv na vremenske uvjete, pa tako nepovoljna sezona može značajno utjecati na ukupne prihode općine. Nedostatak sadržaja i kvalitete ponude, kako za turiste, tako

i za lokalno stanovništvo, također ograničava sposobnost Baške da privuče goste tijekom cijele godine. Ovaj problem dodatno pogoršava nedovoljna prometna infrastruktura, što uključuje manjak parkirnih mjesta i nedostatak direktnih trajektnih linija, koje bi omogućile lakši pristup općini s kopna i drugih otoka. Unatoč postojanju poslovne zone, ona nije dovoljno iskorištena, a gospodarski razvoj izvan turizma je ograničen. Postoji manjak investicija u proizvodne djelatnosti i poslovne sadržaje, što dodatno usporava razvoj. Također, nedostatak zabavnih sadržaja i drugih atraktivnih ponuda čini općinu manje privlačnom, posebice za mlađu populaciju i dugotrajniji boravak gostiju. Sve ove slabosti zahtijevaju strateško promišljanje i intervencije kako bi se osigurao ravnomjeran razvoj općine.

Prilike

Prilike za općinu Baška su brojne i pružaju mogućnosti za daljnji razvoj. Jedna od ključnih prilika je razvoj novih oblika turizma. Osim tradicionalnog sunčanja i kupanja, Baška može ponuditi bogatu kulturno-povijesnu baštinu, planinski turizam, avanturističke aktivnosti i ekoturizam, čime bi se privukli novi segmenti turista i produžila turistička sezona. Dizanje kategorije turističkih kapaciteta i ulaganja u luksuzne objekte moglo bi privući goste s većom platežnom moći, a dobivanje certifikata održivosti i kvalitete dodatno bi povećalo prepoznatljivost destinacije. Kulturno-povijesno nasljeđe, s posebnim naglaskom na Bašćansku ploču i druge znamenitosti, pruža priliku za razvoj kulturnog turizma, koji je sve popularniji među turistima koji traže autentična i edukativna iskustva. Također, brendiranje eno i gastro ponude otvara mogućnost razvoja gastronomsko-turističkih tura, koje bi uključivale degustacije autohtonih proizvoda, poput vina, maslinovog ulja i sira. Razvoj poljoprivrednih aktivnosti u kombinaciji s turizmom može dodatno potaknuti gospodarstvo, osiguravajući gostima autentične proizvode s lokalnih farmi. Poticanje korištenje obnovljivih izvora energije, poput solarne energije, također su važna prilika, osobito s obzirom na broj sunčanih dana u godini. Baška može postati lider u održivom razvoju i energetske tranziciji, čime bi privukla i ekološki osviještene turiste. Također, jačanje ljudskih potencijala kroz poticanje obrazovanja i razvoja poduzetništva može osigurati dugoročnu održivost i prosperitet općine.

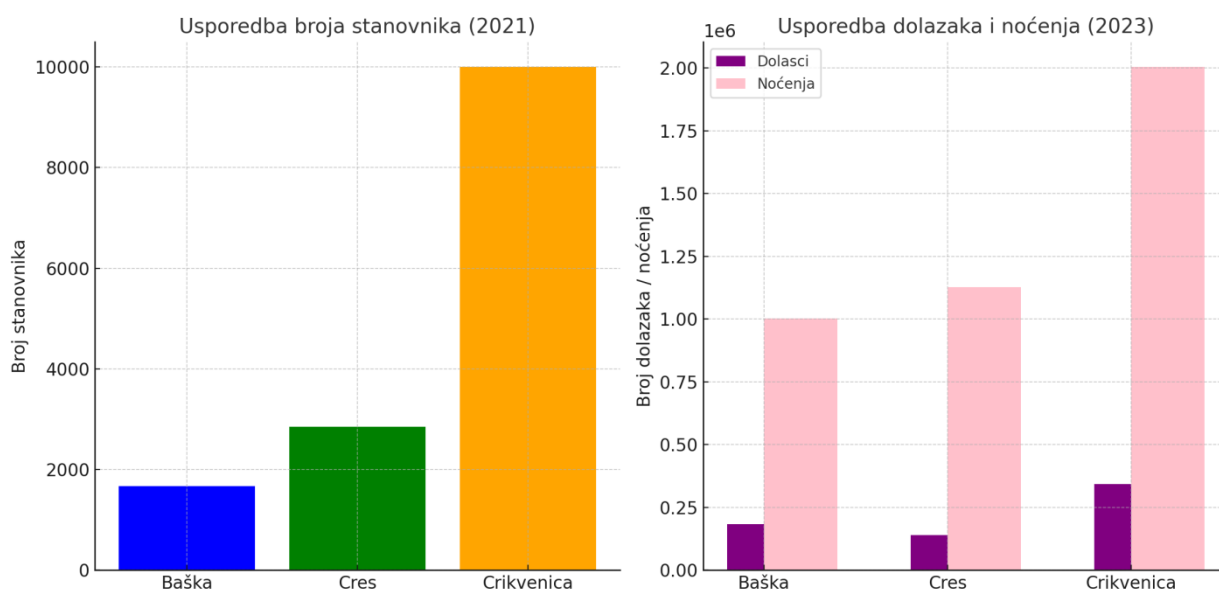
Prijetnje

Baška se suočava s nekoliko prijetnji koje mogu ugroziti njen dugoročni razvoj. Starenje stanovništva predstavlja jednu od najozbiljnijih prijetnji. S obzirom na to da mladi ljudi odlaze zbog obrazovanja ili traženja boljih prilika u urbanim središtima, demografski pad može ozbiljno ugroziti budućnost općine. Bez adekvatnih demografskih mjera, općina bi se mogla suočiti s manjkom radne snage i nedostatkom mladih obitelji, što bi negativno utjecalo na sve sektore gospodarstva, uključujući turizam. Nekontrolirana gradnja i devastacija prostora predstavljaju značajnu prijetnju ne samo za turizam, već i za očuvanje prirodne i kulturne baštine. Ukoliko se ne donesu i ne provode stroge regulative za zaštitu prostora, Baška bi mogla izgubiti svoj prirodni šarm i atraktivnost, što bi negativno utjecalo na turističku ponudu. Politička nestabilnost, koja može uključivati česte promjene u zakonskim okvirima i regulacijama, dodatno otežava dugoročno planiranje i razvoj. Još jedna ozbiljna prijetnja je nedostatak financijskih sredstava za realizaciju strateških projekata. Mnoge općine se suočavaju s problemom nedovoljnih prihoda za ulaganje u infrastrukturu i projekte koji bi osigurali gospodarski rast. Ukoliko Baška ne uspije osigurati dovoljno financijskih sredstava, ili kroz proračun ili kroz europske fondove, mnogi planirani projekti mogli bi ostati nerealizirani. Također, globalni trendovi, poput klimatskih promjena ili novih pandemija, predstavljaju prijetnju koja može destabilizirati turistički sektor na kojem se Baška uvelike oslanja.

6. ANALIZA OKRUŽENJA

Općine Baška, Cres i Crikvenica pružaju slojevit i zanimljivu usporedbu kada se analiziraju u kontekstu demografskih i turističkih karakteristika. Svaka od ovih destinacija ima jedinstvene prednosti i izazove koji ih oblikuju, a njihova uloga u turističkoj industriji značajno se razlikuje s obzirom na geografske i infrastrukturne faktore.

Graf 2 – Usporedba Općine Baške turističkim mjestima u okruženju

Izvor: Popis stanovništva RH iz 2021. Godine; statistički izvještaj Crikvenice za razdoblje 1.1.-31.12.2023. godine; podaci Turističke zajednice otoka Cresa

Crikvenica se posebno ističe zbog svoje veličine i broja stanovnika. S ukupno 10.004 stanovnika, Crikvenica ima stabilnu i relativno veliku lokalnu populaciju koja joj omogućuje snažnu osnovu za razvoj turizma i drugih gospodarskih aktivnosti. Za razliku od Baške i Cresa, Crikvenica je kopnena destinacija, što joj pruža važnu prednost u turističkoj konkurenciji. To što je kopnena destinacija omogućava joj jednostavan pristup automobilima, autobusima i vlakovima, dok su otočne destinacije, poput Cresa i Baške, suočene s prometnim izazovima i ograničenjima koja nameću trajekti i zračne linije. Upravo ta kopnena pristupačnost čini Crikvenicu idealnom destinacijom za turiste koji traže lako dostupne lokacije, što u konačnici rezultira većom fluktuacijom turista i brojem dolazaka. Crikvenica također uživa reputaciju dugogodišnjeg turističkog središta s razvijenom infrastrukturom, koja uključuje hotele, restorane, kampove i mnoge druge sadržaje, što privlači turiste

različitih profila, od obitelji do sportskih entuzijasta i individualnih putnika. Sve te karakteristike čine Crikvenicu najatraktivnijom destinacijom među uspoređenima, s više od 343.000 dolazaka i preko 2 milijuna noćenja zabilježenih u 2023. godini.

S druge strane, Cres, unatoč tome što ima znatno manji broj stanovnika – svega 2.849, pokazuje iznimnu otpornost i uspjeh u turističkom sektoru. Kao otočna destinacija, Cres se suočava s dodatnim izazovima zbog svoje prometne izoliranosti. Dolazak na otok zahtijeva korištenje trajekta ili privatnih brodova, što smanjuje jednostavnost pristupa, osobito u usporedbi s kopnenim destinacijama poput Crikvenice. Ta prometna izolacija otežava brzu fluktuaciju turista i može se smatrati razlogom zašto Cres ima manji broj dolazaka u odnosu na Bašku i Crikvenicu. No, upravo ta izolacija također stvara poseban šarm za turiste koji žele pobjeći od gužve i traže mirniji odmor u prirodnom okruženju. Stoga Cres privlači goste koji su skloni duljim boravcima, zbog čega Cres ima veći broj noćenja po dolasku. Kampovi i prirodne atrakcije otoka te netaknute plaže, pružaju posjetiteljima savršene uvjete za duži odmor.

Baška, najmanje naseljena destinacija među njima, broji samo 1.674 stanovnika, ali ipak uspijeva privući značajan broj turista. Baška ima dugu tradiciju kao turistička destinacija, a njena velika plaža – jedna od najvećih na Jadranu – čini je posebno atraktivnom za obitelji i turiste koji traže sunce i more. Unatoč manjem broju stanovnika, Baška bilježi veći broj dolazaka u usporedbi s Cresom, što je vjerojatno rezultat bolje prometne povezanosti i dostupnosti s kopnom putem Krčkog mosta. Krk, kao otok s mostom, ima znatno bolju prometnu povezanost u odnosu na Cres, što olakšava pristup turistima koji dolaze automobilom ili autobusom. Iako Baška ima više dolazaka, boravci turista su kraći u usporedbi s Cresom. Gosti u Baški često traže kratkotrajniji odmor, uglavnom tijekom ljetnih mjeseci kada je najveća potražnja za plažnim destinacijama. To objašnjava zašto Baška bilježi manji broj noćenja po dolasku, ali još uvijek ostvaruje značajan ukupan broj noćenja.

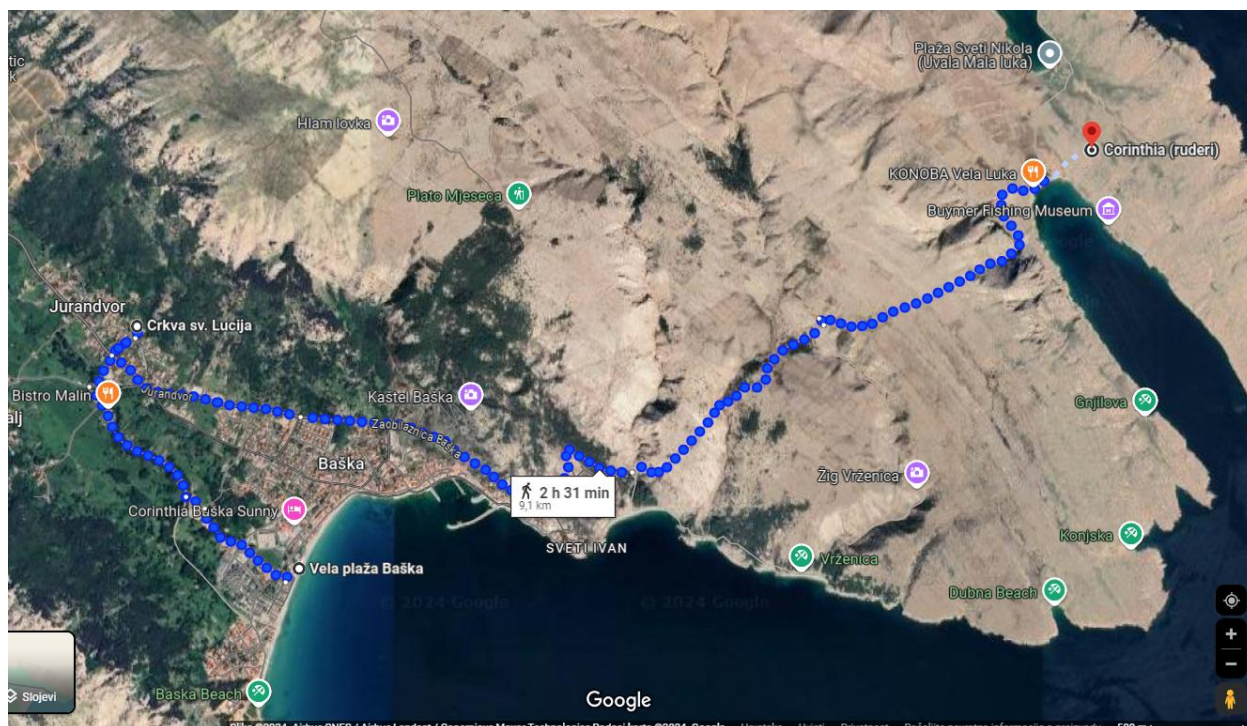
Prometni aspekt igra ključnu ulogu u razlikama između ovih destinacija. Crikvenica, kao kopnena destinacija, uživa u prednosti brze i jednostavne dostupnosti, što omogućava veću fluktuaciju turista. S druge strane, otočne destinacije kao što su Cres i Baška suočene su s prometnim izazovima, koji utječu na dolaske, ali također potiču dulje boravke onih koji se odluče posjetiti. Posebno Cres, koji je daleko od

kopna i nema most kao Baška, suočava se s manjim brojem dolazaka, ali duljim prosječnim boravcima gostiju, što je ključna razlika u turističkom prometu između ova dva otoka. Sve tri destinacije pokazuju različite strategije u privlačenju i zadržavanju turista. Crikvenica se oslanja na lakoću pristupa i široku ponudu turističkih sadržaja, dok Cres privlači posjetitelje koji traže prirodu i mir, ali su spremni putovati zbog toga. Baška, zahvaljujući svojoj prometnoj povezanosti i prepoznatljivoj ponudi, uspijeva privući velik broj posjetitelja, iako se turisti kraće zadržavaju. Zaključno, svaka destinacija nalazi svoj specifičan način da ostane konkurentna na turističkom tržištu, ovisno o svojim resursima i geografskim uvjetima, a turizam se za sve tri pokazuje ključnim motorom gospodarskog razvoja.

7. MOGUĆNOST ODRŽIVOG TURIZMA – „PUT BAŠĆANSKE POVIJESTI“

Mogućnost za razvoj održivog turizma u općini Baška predstavlja se kroz inovativni turistički proizvod koji je osmišljen u obliku poučne staze pod nazivom „Put Bašćanske povijesti“. Ova staza bi posjetiteljima pružila jedinstvenu priliku da hodajući kroz Bašku i njenu okolinu, istraže bogatu povijest, kulturu i prirodne ljepote ovog područja. Staza bi počinjala na povijesnom lokalitetu brda Corinthia, nekadašnje strateške točke s ostacima drevnih naselja, a završavala bi u edukativnom centru na Velikoj plaži u Baški, gdje bi posjetitelji mogli saznati više o Bašćanskoj ploči, jednom od najvažnijih simbola hrvatske kulture i pismenosti. Duljina staze je oko 9,1 kilometar, a ruta je osmišljena tako da kombinira povijesne i prirodne znamenitosti s interaktivnim i edukativnim sadržajima.

Slika 3 – Trasa kretanja „Put bašćanske povijesti“

Izvor: google slike, <https://www.google.com/maps> (1.10.2024. godine)

Put bi započinjao na brdu Corinthia. Ova povijesna lokacija bila bi prva stanica na stazi, a posjetiteljima bi pružala priliku da se upoznaju s arheološkim ostacima koji datiraju iz prapovijesti i ranog srednjeg vijeka. Brdo Corinthia, sa svojim starim

obrambenim zidinama, pruža uvid u prošlost Baške kao važne strateške točke u ovom dijelu Jadrana. Ovdje bi se postavile informativne ploče koje bi pružale dodatne povijesne činjenice, dok bi QR kodovi omogućavali posjetiteljima pristup multimedijским sadržajima putem mobilnih aplikacija. Brdo također pruža panoramski pogled na Bašku i okolne otoke, što ovu točku čini idealnim mjestom za odmor i fotografiranje.

Nakon Corinthije, staza vodi prema sljedećoj točki, pogledom na otok Prvić. Ovo mjesto bi posjetiteljima nudilo spektakularan pogled na Prvić, otok koji je zaštićeni prirodni rezervat. Informativna ploča bi objašnjavala prirodne karakteristike otoka, uključujući rijetke biljne i životinjske vrste koje na njemu obitavaju. Kako bi se iskustvo dodatno obogatilo, ovdje bi se mogli postaviti dalekozori kojima bi posjetitelji mogli promatrati divlje životinje i detaljno istraživati krajolik. Ovo mjesto također predstavlja izvrsnu priliku za fotografiranje i kraći odmor, dok bi informativni sadržaji približili važnost očuvanja prirodnog bogatstva Prvića.

Nakon ovog dijela, staza se spušta prema mrgari, tradicionalnim suhozidima koji su stoljećima korišteni za razgraničavanje poljoprivrednog zemljišta i držanje stoke. Mrgari predstavljaju jedinstven primjer suhozidne gradnje koja je dio kulturne baštine ovog područja. Ove suhozidne strukture nisu samo građevinski pothvat, već simbol zajedničkog napora zajednice u održavanju zemlje i resursa. Posjetitelji bi ovdje mogli sudjelovati u edukativnim radionicama o gradnji mrgara, gdje bi lokalni stručnjaci pokazali tehnike izrade bez upotrebe vezivnih materijala. Ova stanica bi pružila posjetiteljima priliku da aktivno sudjeluju u procesu obnove i očuvanja kulturne baštine Baške, čime bi dodatno obogatili svoje turističko iskustvo.

Sljedeća stanica na putu je Oltar sunca, suvremena umjetnička instalacija smještena na uzvišenju iznad Baške. Oltar sunca simbolizira vezu između čovjeka i prirode te nudi jedinstveno iskustvo promatranja prirodnih fenomena poput zalaska sunca. Ova instalacija, koja svojim oblikom podsjeća na drevne amfiteatre, služi kao savršeno mjesto za opuštanje i meditaciju. Posjetitelji bi ovdje mogli saznati više o značenju ove instalacije kroz informativne ploče, a organizirane meditacije ili promatranje zvijezda učinilo bi ovaj trenutak nezaboravnim. Oltar sunca predstavlja jedinstven spoj suvremene umjetnosti i prirodne ljepote, a sam pogled na okolinu s ove točke dodaje dodatnu vrijednost ovoj stazi.

Nakon Oltara sunca, staza vodi do crkve sv. Ivana Krstitelja, jednog od najstarijih sakralnih objekata u Baški. Smještena na uzvisini, crkva nudi nevjerojatan pogled na more i okolinu. Povijesno, crkva sv. Ivana bila je duhovno središte Baške i igra važnu ulogu u povijesti ovog područja. Posjetitelji bi ovdje imali priliku upoznati se s poviješću crkve kroz informativne ploče koje bi opisivale njenu arhitekturu, povijest i značaj za lokalno stanovništvo. Također, pored crkve se nalazi staro groblje, koje dodaje dodatni povijesni kontekst i pruža posjetiteljima priliku da saznaju više o kulturnim običajima tog vremena.

Jedna od ključnih točaka staze je crkva sv. Lucije u Jurandvoru, gdje bi posjetitelji završili svoje putovanje u edukativnom centru posvećenom Bašćanskoj ploči. Ovdje bi imali priliku vidjeti repliku Bašćanske ploče, jednog od najvažnijih simbola hrvatske pismenosti i kulture. Kroz multimedijske prikaze i informativne radionice, posjetitelji bi mogli saznati više o povijesnom kontekstu ploče, glagoljici i njenom značaju za hrvatski identitet. Edukativni centar bi također nudio radionice u kojima bi posjetitelji mogli naučiti pisati glagoljicom i sudjelovati u interaktivnim prezentacijama o povijesti ovog područja.

Staza bi završila u centru današnje Baške, na Velikoj plaži, gdje bi posjetitelji mogli uživati u bogatoj turističkoj i ugostiteljskoj ponudi. Ovdje bi mogli istražiti lokalne restorane, suvenirnice i muzeje, a završetak staze u ovom dijelu pružio bi turistima mogućnost opuštanja nakon edukativnog dijela puta. Kombinacija povijesnih točaka, prirodnih ljepota i kulturnih atrakcija čini ovu stazu jedinstvenim turističkim proizvodom, idealnim za posjetitelje koji žele spojiti aktivnost i edukaciju.

Poučna staza "Put Bašćanske povijesti" nudi posjetiteljima priliku da istraže bogatu povijest Baške kroz hodanje i interaktivne sadržaje, omogućujući im da dožive nevjerojatnu sinergiju prirode, povijesti i kulture. U ponudi bi bile mogućnosti da posjetitelji sami prolaze cijelu rutu ili da u ranijoj najavi i dogovoru sa turističkom zajednicom dobiju stručno osoblje koje bi ih vodilo kroz stazu. Također je do početka staze moguće doći laganom šetnjom planinarskim stazama uz more, što u tom slučaju otežava stazu zbog povećanja kilometraže ali bi bila i omogućena opcija prijevoza iz centra Baške na početak staze sa plovilima, što bi se dodatno naplaćivalo. Obzirom da se staza može prolaziti kroz cijelu godinu, a preporuka bi i bila da se izbjegava prolazaka u najtoplijim ljetnim mjesecima zbog visokih

temperatura, ovaj proizvod bi privlačio posjetitelji izvan glavnih, turistički najopterećenijih mjeseci, pa samim time i produljio sezonu i utjecao na smanjenje toliko izražene sezonalnosti.

8. ZAKLJUČAK

Baška, smještena na jugoistočnom dijelu otoka Krka, kroz povijest se profilirala kao iznimno značajna destinacija, kako za lokalno stanovništvo tako i za turiste. Analiza povijesnog razvoja Baške pokazuje da je ovo područje bilo naseljeno još od prapovijesti, a u kasnijim stoljećima se razvilo u važno kulturno i sakralno središte. Bašćanska ploča, jedan od najvažnijih spomenika hrvatske pismenosti, neizostavan je dio te povijesti. Ova povijesna znamenitost čini Bašku nezaobilaznom točkom za sve posjetitelje koji žele upoznati hrvatsku kulturnu baštinu. Kroz rad je prikazano kako je Bašćanska ploča odraz kulturnog bogatstva tog kraja i kako, uz ostale povijesne znamenitosti poput crkava i starog gradskog naselja, čini okosnicu kulturnog identiteta općine. Kroz povijesni razvoj Baške, ovaj spomenik pridonosi turističkoj ponudi, istovremeno jačajući osjećaj lokalnog identiteta.

Turizam je danas glavna gospodarska grana općine Baška, iako ona raspolaže relativno skromnim brojem stanovnika. Ovaj rad donosi detaljnu analizu turističkog prometa kroz protekle godine, osobito kroz postpandemijski period, kada je Baška zabilježila rast broja dolazaka i noćenja. Turizam, koji je bio pogođen pandemijom COVID-19, pokazao je otpornost i brzo se oporavio, a Baška je, zahvaljujući svojoj prirodnoj ljepoti, kulturnim znamenitostima i modernoj turističkoj infrastrukturi, zadržala snažnu poziciju na tržištu. Međutim, kroz rad je jasno prikazano kako Baška, kao i mnoge druge turističke destinacije, mora odgovoriti na izazove održivosti turizma. Sezonalnost turističke ponude i ovisnost o ljetnim mjesecima predstavlja problematičan aspekt, osobito u kontekstu pritiska na prirodne resurse i infrastrukturu tijekom vršnih sezona.

Poseban naglasak u radu stavljen je na pitanje održivog turizma. Kroz poglavlja se razrađuju mogućnosti daljnjeg razvoja turističke ponude koja bi produljila sezonu i smanjila pritisak na infrastrukturu tijekom ljetnih mjeseci. Prikazani su potencijali razvoja ekološkog i kulturnog turizma koji bi, uz nautički turizam, mogli značajno doprinijeti diversifikaciji turističke ponude. Razvoj novih oblika turizma ključan je za održiv rast Baške kao destinacije, a pri tome je nužno sačuvati njezine prirodne i kulturne resurse. U radu su istaknuti izazovi vezani uz rastući broj turista i potrebu za očuvanjem okoliša. Klimatske promjene i sve veći pritisak na prirodu zahtijevaju

pažljivo planiranje, a lokalna vlast prepoznaje te izazove te ulaže napore u modernizaciju infrastrukture i promicanje održivih praksi.

Gospodarski aspekt općine Baška nije ograničen samo na turizam. Iako je turizam trenutno glavna gospodarska aktivnost, u radu su detaljno opisani i potencijali drugih sektora. Poseban naglasak stavljen je na revitalizaciju poljoprivredne proizvodnje. Ovaj sektor, iako manji, može igrati važnu ulogu u budućem gospodarskom razvoju, osobito ako se poveže s turističkom ponudom. Razvoj lokalne proizvodnje autohtonih proizvoda, kao što su maslinovo ulje, vino i drugi poljoprivredni proizvodi, može postati važan dio gastronomskog turizma, koji je sve popularniji među posjetiteljima. Rad donosi pregled projekata i inicijativa usmjerenih na poboljšanje uvjeta za lokalne poljoprivrednike, kao i na njihovo povezivanje s turističkim sektorom.

Kao važan dio gospodarske tranzicije, rad se bavi i pitanjem energetske održivosti. Projekt izgradnje sunčane elektrane 'Barbičin' istaknut je kao primjer napora koje općina Baška ulaže u postizanje energetske neovisnosti i prelazak na obnovljive izvore energije. Ovaj projekt važan je dio šire strategije općine u skladu s europskim ciljevima smanjenja emisija stakleničkih plinova i borbe protiv klimatskih promjena. Očigledno je da Baška prepoznaje važnost zelene tranzicije te da ulaže u dugoročne projekte koji će imati pozitivne ekonomske i ekološke učinke.

Demografski izazovi s kojima se suočava Baška također su obrađeni u ovom radu. Kao i mnoge druge ruralne sredine u Hrvatskoj, Baška se suočava sa starenjem stanovništva i iseljavanjem mladih. Rad nudi analizu trenutne demografske slike općine, ali i mogućnosti za njezino poboljšanje. Naglašava se važnost stvaranja uvjeta za zadržavanje mladih kroz unapređenje obrazovnih i poslovnih prilika. U tom kontekstu, lokalne vlasti ulažu napore u stvaranje boljih uvjeta za poduzetnike i razvoj lokalne ekonomije, kako bi mladi imali razlog ostati i razvijati svoje karijere u Baški.

U konačnici, rad pruža sveobuhvatan pregled trenutnog stanja u općini Baška te naglašava potencijale i izazove koji će oblikovati njezinu budućnost. Baška je destinacija s iznimnim povijesnim, kulturnim i prirodnim resursima, ali kako bi zadržala svoju konkurentnost i održivost, nužno je uskladiti razvoj turizma s očuvanjem tih resursa. Održivi razvoj, modernizacija infrastrukture, diversifikacija ekonomskih aktivnosti i rješavanje demografskih izazova ključni su elementi za budući uspjeh općine. Uz adekvatne mjere i daljnja ulaganja, Baška ima priliku

postati primjer održive turističke destinacije koja će sačuvati svoju baštinu i istovremeno osigurati kvalitetan život lokalnom stanovništvu. Rad naglašava da budućnost Baške ovisi o sposobnosti zajednice i lokalnih vlasti da odgovore na sve složenije izazove modernog doba, pritom balansirajući između očuvanja tradicije i potrebe za modernizacijom.

LITERATURA

Stručna literatura:

1. Jurić, M., Baška: povijest i tradicija, Baška, 2010.
2. Kovačević, D., Kultura i tradicija otoka Krka, Liburnija, Rijeka, 2005.
3. Marković, P., Baška - turistička destinacija, Vlastita naklada, Baška, 2018.
4. Provedbeni program općine baška za mandatno razdoblje od 2021. do 2025. Godine, Baška, 2021.
5. Godišnji program rada s financijskim planom turističke zajednice općine baška za 2024. godinu
6. Izvješće o stanju u prostoru općine baška za razdoblje od 2019. do 2022. godine Baška - Zagreb, veljača 2023.

Interenet:

1. Turistička zajednica općine Baška, dostupno na : <https://www.visitbaska.hr/>, (12.10.2024.)
2. Općina Baška, službene web stranice, dostupno na : <https://www.baska.hr/>, (12.10.2024.)
3. Kvarner, dostupno na <https://visit-kvarner.com/>, (12.10.2024.)
4. Crikvenica riviera, dostupno na : <https://www.rivieracrikvenica.com/>, (12.10.2024.)
5. Turistička zajednica grada Cresa, dostupno na: <https://www.visitcres.hr/>, (12.10.2024.)
6. Krk island tourist info, dostupno na: <https://www.info-krk.com/>, (12.10.2024)
7. Novi List, dostupno na: <https://www.novolist.hr/regija/vjeran-pirsic-suncana-elektrana-barbicin-fenomenalni-bodulski-zeleni-patent/>, (12.10.2024.)
8. Turističke priče, dostupno na <https://www.turistickeprice.hr/>, (12.10.2024.)
9. Croatian History, Bašćanska ploča, dostupno na: <https://www.croatianhistory.net/etf/basska.html>, (12.10.2024.)
10. Portal za kulturni turizam, Baška, dostupno na : <https://www.kulturni-turizam.com/hrv/sadrzaj/baska/>, (12.10.2024.)
11. Društvo Sinjali Baška, <https://www.sinjali.hr/bastina/mrgari-en.>, (12.10.2024.)

POPIS ILUSTRACIJA

Slike

Slika 1. Vela Plaža u Baški na Krku.....	6
Slika 2. Bašćanska ploča.....	14
Slika 3. Trasa kretanja „Put bašćanske povijesti“.....	49

Tablice

Tablica 1. Kretanje broja stanovnika općine Baška kroz povijest.....	22
Tablica 2. Kretanje kapaciteta smještaja po vrstama objekta i noćenja.....	27
Tablica 3. Prikaz dolazaka i noćenja turista u 2019., 2022. i 2023. godini.....	30
Tablica 4. Emitivna tržišta.....	34
Tablica 5. SWOT analiza.....	42

Grafikoni

Grafikon 1. Prikaz dolazaka i noćenja turista kroz mjesece u 2023. godini.....	31
Grafikon 2. Usporedba općine Baška sa turističkim mjestima u okruženju.....	46